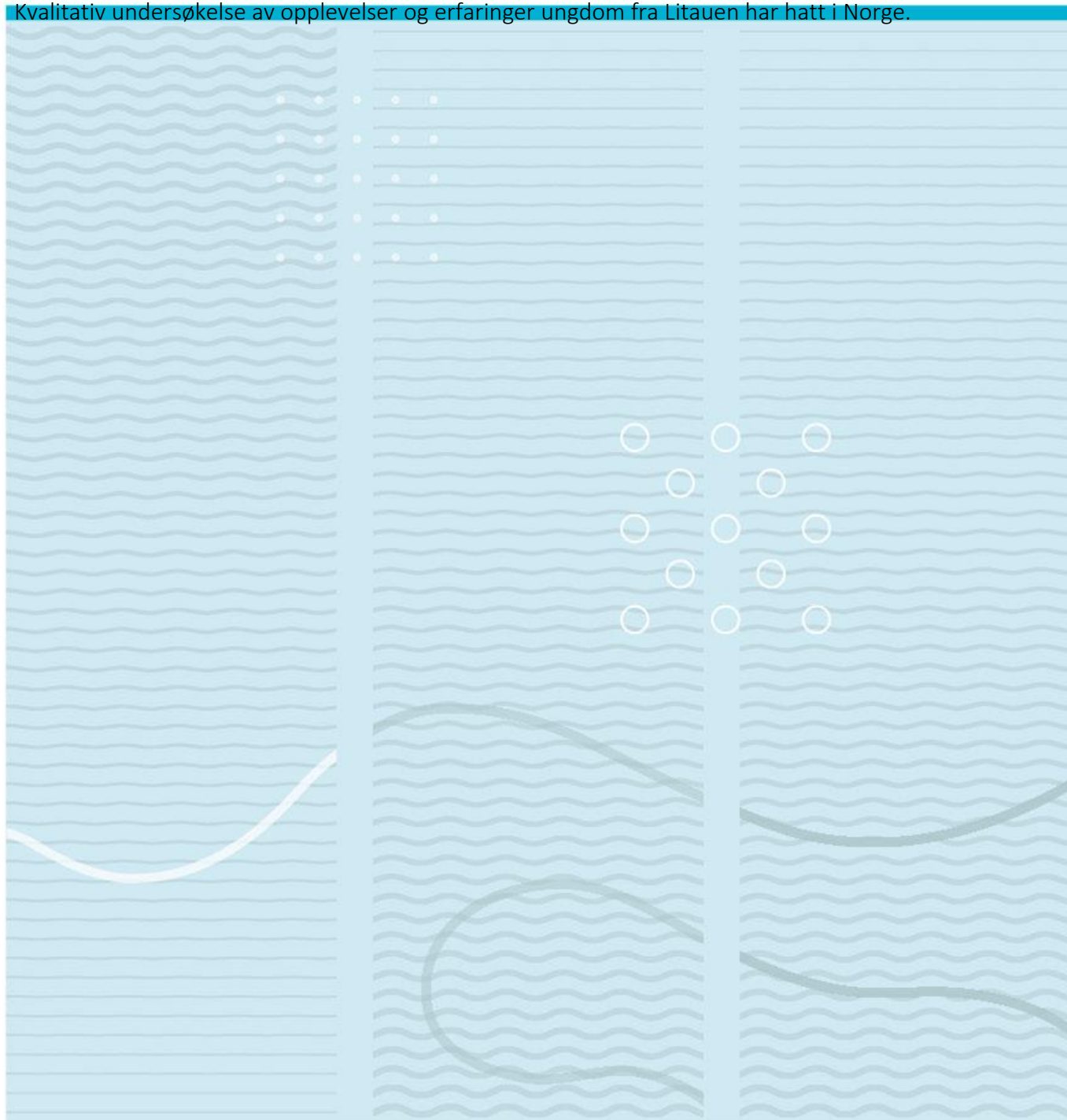

Anette Akvile Lukose

Integreringserfaring av barn til arbeidsinnvandrere i Norge

Kvalitativ undersøkelse av opplevelser og erfaringer ungdom fra Litauen har hatt i Norge.

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for helse- og sosialvitenskap
Institutt for helse-, sosial og velferdsfag
Kjølnes ring 56
3918 Porsgrunn

<http://www.usn.no>

© 2023 Anette Akvile Lukose

Denne avhandlingen representerer 30 studiepoeng
Avhandlingen er trykket ved Universitetets kopisenter i Porsgrunn

SAMMENDRAG

Denne kvalitative masteroppgaven er gjennomført for å løfte frem et utvalg av litauiske ungdommer sine opplevelser og erfaringer med integrering i Norge. Oppgaven belyser både positive og negative sider ved ungdommens integrering og identitetsutvikling i forbindelse med flytting til Norge. Disse sidene blir belyst ved å bruke ungdommenes egne erfaringer. Oppgavens problemstilling er: *Hvilke erfaringer har litauiske ungdommer med integrering og identitetsutvikling i det norske samfunnet?*

For å underbygge denne problemstillingen har jeg tatt utgangspunkt i følgende forskningsspørsmål:

- 1) Hvordan har ungdommene opplevd å bli integrert i lokalsamfunnet, skolen og organiserte fritidsaktiviteter?
- 2) Hvordan har ungdommene opplevd at deres identitet har blitt utfordret og styrket i møte med den norske kulturen?

Oppgaven baserer seg på semistrukturerte intervju med seks ungdommer. Ungdommene kom fra Litauen til Norge med foreldrene, på grunn av foreldrenes arbeidsinnvandring. Da de flyttet var samtlige av informantene ungdommer, men da intervjuene fant sted var de blitt unge voksne mellom 19-28 år. I analysen av datamaterialet har jeg benyttet meg av fortolkende fenomenologisk analyse. Ved bruk av analysemetoden utarbeidet jeg fem kategorier som gir et grunnleggende fundament for masteroppgavens diskusjon og konklusjon. Kort kan disse nevnes: «Informantenes bakgrunn og innvandringserfaring», «Informantenes familieforhold», «Venner og fritid», «Erfaringer med skole og språk» og «Identitet, tilhørighet, følelser og selvforståelse».

Funnene i denne oppgaven representerer litauiske ungdommers erfaringer og opplevelser av integreringsfenomenet i Norge. Ungdommene beskrev sine livsverdener som både hadde likhetstrekk, men også var unike. På bakgrunn av ungdommenes beskrivelser er et av hovedfunnene at sosial støtte er den viktigste faktoren for ungdommene i akkulturasjonsprosessen. Dette er først og fremst støtte fra familien, men støtte fra venner og spesielt lærere er også grunnleggende for at integreringen blir vellykket. Flere av informantene forklarer hvordan den norske skolen, og den norske kulturen har bidratt positivt til deres selvfølelse og identitetsutvikling. Dermed kan funnene forbedre erfaringene hos andre ungdommer som kommer på bakgrunn av foreldrenes arbeid i Norge eller andre land.

ABSTRACT

This qualitative master's thesis has been carried out to highlight a selection of Lithuanian youth's experiences with integration in Norway. The thesis sheds light on both positive and negative aspects of young people's integration and identity development in connection with moving to Norway.

These aspects are illustrated by using the young people's own experiences. The thesis question is: *What experiences do Lithuanian youth have with integration and identity development in Norwegian society?*

To substantiate this research question, I have used the following research questions as my point of departure:

- 1) How have the young people experienced being integrated into the local community, school and organized leisure activities?
- 2) How have the young people experienced that their identity has been challenged and strengthened in their encounter with Norwegian culture?

The thesis is based on semi-structured interviews with six young people. The youth came from Lithuania to Norway with their parents, because of their parents' labor immigration. When they moved, all the informants were adolescents, but by the time the interviews took place they had become young adults between the ages of 19-28. In analyzing the data, I have used interpretive phenomenological analysis. Using the analysis method, I developed five categories that provide a foundation for the thesis discussion and conclusion. These may be briefly mentioned: 'The informants' background and immigration experience', 'The informants' family relationships', "Friends and leisure in Norway", "Experiences with school and language in Norway" and "Identity, belonging, feelings and self-understanding".

The findings in this paper represent Lithuanian youth's experiences of the integration phenomenon in Norway. The young people described their lifeworld's as having similarities, but also being unique. Based on the adolescents' descriptions, one of the main findings is that social support is the most important factor for the adolescents in the acculturation process. This is primarily support from the family, but the support of friends and especially teachers is also fundamental to the success of integration. Several of the informants explain how the Norwegian school and the Norwegian culture have contributed positively to their self-esteem and identity development. Thus, the findings may improve the experiences of other adolescents who came because of their parents' work in Norway or other countries.

«... nå forstår jeg mye mer, at jeg kan være meg selv, at jeg kan være annerledes enn andre, at det er ikke nødvendig å være den du tror andre vil at du skal være, dette har endret seg i Norge. For nordmenn er mer oppmerksomme på barn og dens egenutvikling. Derfor er jeg takknemlig for at jeg kunne komme til Norge for å finne ut hvem jeg egentlig vil være.»

Informant Darius

INNHOLDSFORTEGNELSE

SAMMENDRAG	2
ABSTRACT	3
FORORD	7
1 INNLEDNING	8
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	8
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål	9
1.3 Betydning av studien	10
1.4 Oppgavens disposisjon	10
1.5 Gjennomgang av eksisterende forskning	11
2 TEORETISK RAMMEVERK	14
2.1 Begrepsavklaringer	14
2.1.1 Identitet.....	14
2.1.2 Akkulturasjon og integrering	14
2.1.3 Tilhørighet	16
2.2 Behovstriangelen.....	16
2.3 Kulturell kapital	16
2.4 Språk.....	17
2.5 Økologisk overgang	17
2.6 Sosial støtte	19
2.7 Flyttefaser	19
3 FORSKNINGSDSIGN.....	21
3.1 Kvalitativ metode	21
3.1.1 Vitenskapssyn	21
3.2 Innsamling av data.....	22
3.2.1 Utvalg og rekruttering av informanter	22
3.2.2 Semistrukturert intervju	23
3.3 Dataanalyse	24
3.4 Forskningsetikk.....	26
3.4.1 Ivaretagelse av informasjonskrav, integritet, personvern og egen vilje	27

3.4.2	Intersubjektivitet, kroppsspråk og forforståelse	27
3.5	Oppsummering av forskningsmetode	28
4	PRESENTASJON AV FUNN OG ANALYSE	29
4.1	Informantenes bakgrunn og innvandringserfaring.....	29
4.2	Informantenes familieforhold	32
4.3	Venner og fritid	34
4.4	Erfaringer med skole og språk.....	38
4.5	Identitet, følelser og selvforståelse	45
5	DISKUSJON	48
5.1	Støtte fra familien.....	48
5.2	Beherskelse av nytt språk.....	49
5.3	Litauiske og norske venner	51
5.4	Sosiale relasjoner og organiserte fritidsaktiviteter	53
5.5	Det norske skolesystemet	55
5.6	Identitetsutvikling.....	55
6	OPPSUMERING.....	57
7	Referanser.....	59
	Vedlegg.....	62

Antall ord: 21290

FORORD

Tusen takk til litauiske ungdommer som har deltatt på min første forsknings prosjekt. Etter en lang, lærerik og krevende prosess er endelig masteravhandlingen ferdig. Denne reisen har bydd på mange oppturer og nedturer, men prosessen har gitt meg en mestringsfølelse og lærte meg å fullføre en av de største prosjektene mine hittil. Jeg skulle aldri trodd at jeg kommer til å klare først og fremst skrive en masteravhandling på norsk, men også gjøre dette med min lille Matilde på fanget, som kom til oss i høst. Dette har jeg klart og jeg er evig takknemlig for at mannen min Gediminas har stått ved min side og hjulpet meg så mye for at jeg kunne skrive oppgaven i barselpermisjon og ikke minst støttet og oppmuntret meg underveis i prosessen. I tillegg ønsker jeg å takke Linda fra Akademisk skrivesenter for jevnlig skrivekonsultasjoner, støtte og motivasjon i skriveprosessen.

Porsgrunn, mai 2023

Anette Akvile Lukose

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Folk flytter på seg av ulike årsaker, blant annet krig og uro i hjemlandet eller ønske om bedre levekår (Brochmann, 2006, s. 9). Innvandrergруппene i Norge kategoriseres gjerne som enten rekrutterte fagfolk, arbeidsinnvandrere som kommer av egen vilje, eller flyktninger (Gursli-Berg et al., 2021). I tillegg finnes innvandrere som kommer på familiegjenforening og som studenter. I denne oppgaven tar jeg for meg barn arbeidsinnvandrere fra Litauen.

Arbeidsinnvandringen i Norge var størst mellom 1960 og 1975, da var det mange pakistanerne som flyttet til Norge fra Asia. Da EU utvidet med 10 nye medlemsland i 2004, ble det mye enklere for østeuropeere å komme til Norge for å søke jobb. De største arbeidsinnvandrergруппene har siden den gang kommet fra Polen og Litauen. (Statistisk sentralbyrå, 2021) I 2021 var det registrert over 102 000 polakker og over 41 000 litauere bosatt i Norge (Statistisk sentralbyrå, 2021).

Integrering av minoriteter i det norske samfunnet har blitt et politisk mål i Norge (Brochmann, 2012, s. 42-43). Dette på bakgrunn av at desto flere innvandrere som kommer desto mer må det tas hensyn til ulike minoriteter. Disse minoritetene kan ha ulike integreringsbehov, noe som er et sentralt tema i norsk politikk da det bringer en del utfordringer til samfunnet. Alle innvandrergруппene trenger full språkopplæring, men det er kun flyktninger som får dette dekket av staten. Noen innvandrergруппer trenger økonomisk støtte, noen trenger utdanning, mens andre velger yrker selv om de er overkvalifiserte for arbeidsmarkedet (Mačiulytė, 2012, s. 34).

Arbeidsinnvandrere er selv ansvarlig for norsk språkopplæring.

Fra 2021 har det vært en ny satsing på forskning om arbeidsinnvandrere og deres familier og hvordan de kan bli bedre integrert i norsk arbeids- og samfunnsliv. Denne forskningen kan være en god kilde til å forstå arbeidsinnvandreres utfordringer (Skomsøy, 2021). Et eget utvalg har fått i oppdrag å oppsummere eksisterende kunnskap om hvem og hvor mange som kommer til Norge for å jobbe (Skomsøy, 2021). I Norge er arbeidsinnvandrere den største migrantgruppen hvert år (Kirkeberg, 2020). Mange arbeidsinnvandrere velger å flytte med hele familien, derfor er det også aktuelt å forske på arbeidsinnvandrernes familiemedlemmer. I denne oppgaven tar jeg for meg barna til arbeidsinnvandrere, og deres opplevelser med å flytte til Norge som ungdommer.

Ungdom kan oppleve en stor omveltning ved å flytte til et nytt land. De forlater ikke bare hjemland, men også venner. Ungdom har ofte et stort sosialt nettverk og deltar i flere sosiale medier (Gjertsen, 2010, s. 123). Når man flytter blir nettverket mindre, og familien blir den eneste støtten man har. Imidlertid muliggjør sosiale medier fortsatt god kontakt med venner fra hjemlandet. Flytting kan være særlig krevende for ungdommer som er i puberteten, som opplever transformasjon i kroppen og endringer på det psykososiale plan. Forskning viser til at innvandring og migrasjonsprosessen tradisjonelt er blitt ansett som en stressende opplevelse som kan medføre diverse psykiske plager hos ungdommer (Abebe, 2010, s. 42; Stevens & Vollebergh, 2008, s. 276).

I Norge har ikke forskning på ungdommer fra familier med arbeidsinnvandrerbakgrunn blitt prioritert tidligere. Vi vet imidlertid at forskning på dette vil gi ny kunnskap om hvordan disse ungdommene har det, og hvordan de har erfart integreringsprosessen i det norske samfunnet. I denne masteroppgaven vil jeg undersøke nettopp dette tema. Ved å få innblikk i ungdommenes egne erfaringer ved å bosette seg i Norge, er håpet å bidra til ny kunnskap om hvordan det bør tilrettelegges for å sikre god integrering av barn til arbeidsinnvandrere.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Mitt anliggende for denne masteroppgaven er å kartlegge hvordan ungdommer med innvandrerbakgrunn fra Litauen erfarte møtet med det norske samfunnet og den norske kulturen. Integreringsprosessen vil bli undersøkt, det vil si hvordan ungdommene opplevde å bli mottatt i det norske samfunnet; gjennom lokalsamfunnet, skolen og organiserte fritidsaktiviteter. På hvilken måte ungdommenes identitet har blitt påvirket, det vil si både utfordret og styrket, er mitt andre anliggende. Problemstillingen for oppgaven er formulert som følger: *Hvilke erfaringer har litauiske ungdommer med integrering og identitetsutvikling i det norske samfunnet?*

Problemstillingen deles i to forskningsspørsmål:

- 3) Hvordan har ungdommene opplevd å bli integrert i lokalsamfunnet, skolen og organiserte fritidsaktiviteter?
- 4) Hvordan har ungdommene opplevd at deres identitet har blitt utfordret og styrket i møte med den norske kulturen?

1.3 Betydning av studien

Opgavens formål ønsker å belyse ungdommers opplevelser angående innvandring til Norge og hvordan dette har påvirket deres identitet. En slik studie kan gi nyttig informasjon om hvilke faktorer som kan påvirke vellykket integrering hos ungdommer til arbeidsinnvandrere i Norge. Derfor kan dette bidra til å utvikle mer målrettede tiltak og strategier for å fremme integrering, og på sikt øke inkludering og samtidig styrke samfunnets mangfold. Forskning på dette område kan bidra til økt kunnskap om hvordan man kan forebygge negative konsekvenser av mangelfull integrering, som for eksempel sosial ekskludering, diskriminering og helseproblemer. Dette kan igjen føre til bedre helse og velvære for arbeidsinnvandrers familier og bidra til å redusere ulikheter mellom ulike grupper i samfunnet. Dessuten kan forskning på integrering av ungdommer til arbeidsinnvandrere også ha betydning for samfunnsøkonomien. Arbeidsinnvandrere utgjør en viktig ressurs for arbeidsmarkedet i Norge, og integrering av ungdommer til arbeidsinnvandrere kan bidra til å øke deres produktivitet og bidra til samfunnet (Meld. St. 14, 2020-2021, s. 100;119). Dette kan igjen føre til økt verdiskapning og bidra til å redusere sosial ulikhet. For å oppsummere kan slike studier på integrering og identitetsutvikling av ungdommer til arbeidsinnvandrere i Norge ha stor betydning for samfunnet på flere nivåer. Både når det gjelder økt inkludering, bedre helse og velvære, men også økonomisk utvikling og vekst i landet.

1.4 Oppgavens disposisjon

I innledningen presenteres oppgavens tema, problemstilling og forskningsspørsmål. Deretter avklares studiens betydning og gjennomgang av nasjonal og internasjonal forskning som kan knyttes til innvandrers ungdom, integrering og identitetsutvikling. Kapittel 2 tar for seg teoretiske ramme, som handler om begrepsavklaring av identitet og dens utvikling, akkulturasjon og integrering, samt tilhørighet. I tillegg til disse er Schiefloe behovstriangelen og Bourdieu kulturell kapital redegjort. Sammen med språk og Bronfenbrenners økologisk utviklingsmodell, sosial støtte og flyttefaser til Lill Salole. I kapittel 3 finner man forskningsdesign og dataanalyse til prosjektet. Kapittel 4 er en presentasjon av funn og dens analyse. I kapittel 5 finner man diskusjon av funn, med hjelp av forskning og teori. Avhandlingen runder av med en konklusjon.

1.5 Gjennomgang av eksisterende forskning

I dette kapittelet skal det presenteres forskning som kan være aktuell for valgt tematikk. Søket gjort fra høst 2021- vinter 2023 har vist at det finnes ulik forskning på temaet innen innvandrerungdom. I litteratursøket ble det funnet et forskningsprosjekt som undersøkte litaueres språkidentitet. Dette forskningsprosjektet tok for seg fem litauiske innvandrerfamilier som bodde i Norge, men fortalte lite om litauiske ungdommer alene, siden forskeren kun intervjuet foreldrene. Det fantes ikke direkte forskning både om integrering og identitetsutvikling av litauiske arbeidsinnvandrerungdommer i Norge. Videre skal jeg kort presentere noen artikler som er relevant for min studie.

Artikkel «Transnasjonale hverdagsliv: Østeuropeisk innvandrerungdom i distrikts- Norge» av Johan Fredrik Rye (2016) ble det beskrevet hverdagslivserfaringene til 19 østeuropeiske ungdommer som bor på rurale strøk i Midt-Norge. Disse ungdommene har kommet til Norge på grunn av foreldrenes arbeid. Artikkelen diskuterte ungdommenes identiteter og livsprosjekter. Diskusjon handlet om hvordan den rurale sosiogeografiske konteksten ungdommene bor i kan påvirke deres hverdagsliv. Artikkelens diskusjoner understrekte at integrering og inkludering av innvandrerungdommene må sees i sammenheng med deres etablerte transnasjonale praksiser og identiteter, og aktivt anerkjenne ressursene som følger gjennom deres transnasjonale nettverk. Det var den eneste artikkelen som jeg fant hittil, som hadde forsket på ungdommer som har kommet til Norge på grunn av foreldrenes arbeid. Dette kan dermed vise at ungdom som flytter til Norge på grunn av familiens økonomi ikke har blitt særlig forsket på alene. Men det er ulike artikler og studier som handler om akkulturasjon, identitet og tilhørighet av innvandrerungdom generelt, som kan være relevante for problemstilling i denne oppgaven. En annen artikkel fra søket var «Young immigrants in Norway: The role of national and ethnic identity in immigrants' integration» (2020) av Martiny, Froehlich, Soltanpanah & Haugen (2020). Artikkelen konkluderte med at det er utfordrende for innvandrere til å utvikle sosiale identiteter. Forskere har også beskrevet dobbelt identitetsfenomen, som er i samsvar med flere informanter jeg har snakket med i denne studien. Dessuten artikkelen til Martiny med flere undersøkte 97 unge innvandrere i Norge (15-23 år), selv om det ikke var spesifikt bare ungdom av arbeidsinnvandrere (største andelen med 12% var fra Kurdistan, mens 10% var fra Polen) og 70 % av informantene var fra ikke vestlige land. Anser jeg denne studien relevant på grunn av temaer innen nasjonal og etnisk identitet og dens betydning for ungdommer. Neste artikkel som jeg ser som relevant er «Acculturation and Immigrant Children: Implications for educators» skrevet av Beth Kurtz- Costes og Elizabeth P. Pungello (2000). Der ble det forsket på innvandrernes barn og faktorer som kan utfordre barns tilpasning i det nye landet. Artikkelen beskrev ungdom som hadde

allerede rukket å forme sine kulturelle verdier i hjemlandet. Dette kunne skape misforståelser blant annet i kommunikasjon med lærere i majoritetskulturen (Kurtz-Costes & Pungello, 2000, s. 121). Artikkelen også utarbeidet fem anbefalinger til lærere som jobbet med innvandrere barn. Kurtz-Costes og Pungello også nevnte at språkets betydning, alder for barn og unge ved emigrering, kjønn, verdier og personlighet kunne påvirke akkulturasjons prosessen. Artikkelen til Lisa Ann Kennedy og Pádraig MacNeela (2012) «Adolescent acculturation experiences: A meta-ethnography of qualitative research» viste til meta-etnografisk studie som samlet flere kvalitative studier av ungdommer som opplever akkulturasjonsprosessen. Ulike studier av førstegenerasjons ungdomsinnvandrere viste til forhold som var avhengige av ulike kontekster. Dermed studien var relevant, og den var svært innsiktsfull i henhold til oppgavens overordnede forankring. Studien til Kennedy og MacNeela dreide seg om forhold til ungdoms opplevelser, identitet og dens akkulturasjonsprosess i nytt land. Denne beretningen utfyller eksisterende teori når det gjelder å fremheve rollen til stress og mestring, personlig vekst og de økologiske kontekstene der akkulturasjon forekommer. Med utgangspunkt i utviklingsvitenskap og økologisk teori ga forfatterne forslag til hvordan man kunne forankre Berrys teoretiske forankring som nyttig ved å plassere ungdommer som aktive deltakere på tvers av varierte, men sammenkoblede fenomener som er relevante for en vellykket overgang til nytt land. Videre artikkelen «Humanizing the Understanding of the Acculturation Experience with Phenomenology» av Jennifer A. Skuza (2007) viste til hvordan fenomenologisk epistemologisk utforskning kunne menneskeliggjøre forståelsen av akkulturasjons erfaringer. Studien til Skuza viste til flere relevante fenomener av ungdommenes opplevelser angående språk og hvordan det føltes å være utenfor. Denne artikkelen også ble gjengitt i metastudien til Kennedy og MacNeela (2012). I neste artikkelen til Paloma Robles-LLana (2019) «Children of Chinese Migrants in Spain: New Expressions of Dual Identities and Identities in Between» fant jeg studien som hadde undersøkt fortellingene til tre deltakere som hevdet en dobbel identitet eller en identitet imellom. Informantene var ungdommer til kinesiske migranter som flyttet til Spania. Resultatene viste at uttrykkene og manifestasjoner av doble eller mellomliggende identiteter til deltakerne var forankret i en biografisk interseksjonalitet som motstår kategorisering og som er mye mer kompleks og mangfoldig enn hva tidligere litteratur om emnet har antydnet. Artikkel «Ethnic group, acculturation, and psychiatric problems in young immigrants» skrevet av Brit Oppedal, Espen Røysamb, og Sonja Heyerdahl (2005) viste til en stor kvalitativ studie av 1275 innvandrerungdom med 11 ulike etnisiteter. Forskere samlet inn data om ungdommers psykiske utfordringer med en omfattende spørreundersøkelse som kalles «Sterke og svake sider». Studien også avslørte risikofaktorer for akkulturasjon som opplevd diskriminering og etniske identitetskriser. Men også fant ut positive faktorer som familie verdier, verts og etnisk kulturell

kompetanse. Forskere konkluderte med at det er komplekst mønster av tilpasning i kulturell kontekst og særegent forhold mellom konkrete psykiatriske symptomgrupper og sosiokulturelle faktorer. Informasjon om ulik sårbarhet til kjønn, generasjon og etniske grupper for psykiatrisk sykелighet er viktig for å identifisere grupper i særlig risiko, og for å produsere tiltak som er tilpasset deres behov. Disse nevnte forskningsartiklene kommer til å være av betydning for å besvare oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål.

2 TEORETISK RAMMEVERK

2.1 Begrepsavklaringer

I det følgende drøftes meningsinnholdet i problemstillingens to kjernebegreper: *integrering* og *identitetsutvikling*. Integrering er en form for akkulturasjonsprosess, mens identitetsutvikling skjer i takt med akkulturasjon. Dessuten *akkulturasjon* og *tilhørighet* vies til innvandreres møte med nytt kultur og er relevant til å kunne fordype seg i problemstilling: *Hvilke erfaringer har litauiske ungdommer med integrering og identitetsutvikling i det norske samfunnet?*

2.1.1 Identitet

Identitet er en beskrivelse av den du er. (Salole, 2020, s. 211) Identitet også viser hva en står for. (Imsen, 2015, s. 373). Identitet er både det som kjennetegner deg og hvordan du ser på deg selv, men også hvordan andre oppfatter hvem du er. Identitet forandrer seg gjennom livet og det er mange faktorer som påvirker identitets dannelse. Særlig i ungdomstiden at selvoppfattelse og identitet spiller en stor rolle, spesielt om man er minoritets ungdom (Salole, 2020, s. 211). «Identitet innebærer å ha en stabil og trygg selvoppfatning og være seg bevisst sin sosiale forankring» (Imsen, 2015, s. 373). Dessuten i ungdomsårene spiller identitetsutvikling en viktig rolle i å søke svar på spørsmålet om «hvem jeg er» (Erikson, 1968, i Cavdar, McKeown, & Rose, 2021, s. 142). Forskning viser til at selvforståelsen hos ungdommer blir enda mer utfordrende hos minoritetsungdom fra innvandrerfamilier. Grunnen til dette er fordi disse ungdommene balanserer mellom to kulturelle verdener: opprinnelses kultur som ofte er hjemme hos foreldrene, men også majoritetskulturen som dominerer i samfunnet som minoritetsungdommer møter mest på skolen eller fritiden (Berry & Sabatier, 2010 i Cavdar, McKeown, & Rose, 2021, s. 142).

2.1.2 Akkulturasjon og integrering

Akkulturasjon er en prosess hvor kulturell og psykologisk endring skjer når flere kulturer møtes (Sam & Berry, 2010, s. 472). Dette kan sammenlignes med tilpasning, som er relatert til individets trivsel og hvordan man klarer seg sosiokulturelt i et nytt miljø. Tilpasning regnes som en konsekvens av akkulturasjonsprosessen. Brit Oppedal og David Lackland Sam beskriver at akkulturasjon kan omfavne to parallelle prosesser. Den ene viser minoritetenes holdninger og valg når det gjelder å ha kontakt med majoritetskultur. Og den andre prosessen reflekterer hvordan de

ivaretar sin egen etniske kultur (Oppedal & Lackland Sam, 2009, s. 253). Videre kan disse to prosessene deles i fire ulike akkulturasjonsstrategier. Personer som er positive til å kommunisere med majoritetskulturen og ønsker å bevare sin egen kultur kalles for å ha en *integreringsstrategi*. Ifølge Eriksen integrering innebærer «deltakelse i samfunnets felles institusjoner, kombinert med opprettholdelse av gruppeidentitet og kulturelt særpreg» (Eriksen, 1998, s. 389). Dersom personen kun ønsker å ha kontakt med majoritetskulturen og prøver å unngå egen kultur kalles dette for en *assimileringsstrategi*. Dette er en måte å gi avkall på sin etnisk opphav og kultur. Den tredje strategien er når personen ønsker å holde fast ved sin egen gruppes kultur og ikke er interessert i majoritetssamfunnets kultur kalles det for *separasjonsstrategi*. Den siste strategien er når personen hverken ønsker å ha kontakt med sin egen kultur eller majoritetskulturen. Denne strategien blir beskrevet som en *marginaliseringsstrategi*. Ut ifra disse strategiene viser flere studier til at *integreringsstrategi* er den beste strategien for god psykologisk tilpasning i et nytt samfunn, mens *marginaliseringsstrategi* kan utvikle dårlig psykisk helse og manglende tilpasning til samfunnet (Oppedal & Lackland Sam, 2009, s. 253). Det finnes forskning som viser til at vellykket akkulturasjon er en av de viktigste faktorene for integrering i et nytt samfunn (Soilamo, 2006, s.12 i Zacheus, 2010, s. 156). Norsk sosiolog Grete Brochmann har også beskrevet tilpasningsstrategier når det gjelder mennesker som skal leve i eller bli kjent med et annet kultur ved for eksempel innvandring. Den mest kjente og brukte tilpasningsstrategi i Norge er *integrering*, som handler om å gi lik rettslig behandling med lover og rettigheter samt sørge for å beholde medbrakt identitet og kultur (Brochmann, 2012, s. 42). *Assimilering* er en form for tilpasning på majoritetens betingelser. En slik måte å møte innvandrerne på har vært gjeldende i land hvor innvandringspolitikk ikke har vært tilstrekkelig utviklet. *Assimilering* kan oppleves som svært tøff for mange innvandrere, spesielt på grunn av opplevelser om betydningen av deres opphav ikke blir anerkjent (Brochmann, 2012, s. 41). Den siste tilpasningsstrategi er *segregering*. *Segregering* blir beskrevet som to eller flere grupper av mennesker med kulturelle, etniske eller økonomiske kjennetegn som bor adskilt i majoritetens kultur. Dette skaper boligområder hvor innvandrere etablerer seg på områder og majoriteten foretrekker å ikke bosette seg der. Videre vil segregering føre til at minoritetsbefolkningen blir isolert fra majoriteten, noe som igjen fører til at integreringen uteblir (Reithaug & Krajisnik, 2013). Akkulturasjon er en tilpasning til den nye kulturen man skal bli kjent med og skal leve i. Selv om ofte den blir brukt for ulike innvandrere grupper, akkulturasjon kan også være innen samme land. For eksempel ved at man flytter fra ruralt sted til urbant. Man kan tilegne seg nye vaner og ting man pleier å gjøre ved et nytt sted og tilpasse stedets kultur. Alt dette henger sammen med behov for å høre til. Forskningen viser at de fleste innvandrerungdom velger

integrasjonsstrategien og balanserer foreldrenes tradisjonelle kultur/verdier/levemåter og norsk kultur. Dette innebærer en balansekunst for innvandrere ungdommer.

2.1.3 Tilhørighet

Begrepet *tilhørighet* behandles i nær relasjon til *identitet*. Det å *høre til*, og å være del av en større sosial sammenheng, er med på å definere ens identitet og selvforståelse. Å høre til er menneskets iboende behov. Tilhørighet er et sentralt tema i ungdommers liv. (Eriksen & Andersen, 2021) Enda viktigere er det for ungdommer som er kommet til Norge fra et annet kultur og kontekst. Man blir ofte spurt «hvor kommer du fra?» spesielt om du har annen utseende eller snakker med aksent. Det er ikke lett å forstå hvor man hører til etter at man har levd noen år som en minoritet i Norge eller et annet land. Det blir ofte vanskelig å definere seg selv for man har røtter fra et land der man har vokst opp, mens etter noen år i Norge man har fått den nye kulturen under huden også. Men mange kan se at språk er en anker som kan hjelpe å definere sin tilhørighet, deretter forme identitet. «Tilhørighetsbehovet kommer til uttrykk om ønsker om å inngå i en større sammenheng, både sosialt og kulturelt.» (Schiefløe, 2019, s. 339). Tilhørighet kan være et personlig tema for mange ungdommer, spesielt for dem som føler seg ensomme. Behov for tilhørighet blir godt beskrevet i behovstriangelen til Schiefløe.

2.2 Behovstriangelen

Schiefløe (1977) formulerte den sosiale behovstriangelen, som viser til menneskets behov for trygghet, tilhørighet og meningsfullhet (Schiefløe, 2019, s. 338). Ungdom utvikler seg intenst i ungdomstiden og sosiale behov blir svært viktige å få dekt. Hvis vi ser på det sosiale nettverket og de sosiale relasjonene i forbindelse med flytting til et annet land i vår tilfelle ungdom fra Litauen til Norge. Kan disse behovene være viktig å få med i forskning av minoritets ungdommer spesielt når de flytter fra sin sosiale omgangskrets og er nødt til å skape nye sosiale relasjoner. For å være en del av noe, viser til ønske om å være i sosiale relasjoner og omvendt.

2.3 Kulturell kapital

Pierre Bourdieu var en fransk sosiolog og antropolog som beskrev både kulturell og sosial kapital (Bourdieu, 1995, s. 16;20; Bourdieu, 2002, s. 278). Ungdommer i tennårene er i kritiske ståsteder av sosialiseringen hvor de utvikler sine sosiale identiteter, verdier og tro. Dermed bygger sosialisering ungdommenes kulturell kapital som er kunnskap, kulturell smak og ferdigheter.

Kulturell kapital kan påvirke yrkesvalg, nettverk og ungdomens kulturelle preferanser. Ungdom som har tilgang til kulturell kapital, for eksempel å gå på skoler som har mer tilgang til kulturelle ressurser, er mer sannsynlig å skaffe seg den kulturelle smaken og troen som verdsettes av jevnaldrende og generelt av samfunnet. De som ikke har tilgang til slike ressurser kan føles fremmede og kan slite med å passe inn med sine jevnaldrende, noe som kan påvirke selvtilliten og føre til utfordringer ved å få sosial nettverk. Dessuten kulturell kapital går i generasjoner (Bourdieu, 1995, s. 11; 20; 36-37). Foreldrene som hadde tilgang til ressurser som for eksempel mulighet til å studere på universitetet eller kulturelle ressurser mer sannsynlig kommer til å viderebringe disse til sine barn, som kan fortsette å skape sosial ulikhet over generasjoner.

2.4 Språk

Lill Salole (2020) tar blant annet for seg språkets betydning for innvandrere. Salole forklarer hvordan et språk formes av våre virkelighetsoppfatninger, på samme måte som våre virkelighetsoppfatninger vil formes av språket (Salole, 2020, s. 62). «Vi erfarer verden gjennom språket eller de språkene som vi snakker. Tenk bare på hvordan du beskriver opplevelser, følelser eller sanseinntrykk som lukt, lyd og farger» (Salole, 2020, s. 62). Noen barn som lever med flere kulturer har et hovedspråk, mens andre har ulike språk til ulike funksjoner (Salole, 2020, s. 122). Derfor innvandrer barn ofte har flere språk de bruker i løpet av en dag. På skole og arbeidssammenheng bruker de språket til landet man har flyttet til, mens med familien eller slektninger som bor fortsatt i hjemlandet bruker man ofte morsmål. Både barn og voksne som er flerspråklige kan oppleve at de bytter nærmest personlighet når de skifter språk (Salole, 2020, s. 123). Toneleie, kroppsspråk og måten man uttrykker seg er ulik så fort man bruker annet språk. Men reiser man på ferie til hjemlandet for en lengre periode, tillært språk som norsk kan bli «satt til side» eller glemt. Når ett eller flere språk ikke lenger praktiseres kan man kjenne på savn (Salole, 2020, s. 123). Det samme gjelder når man ikke har brukt morsmål på en stund og man fortere finner ordene på norsk enn morsmål. Bare de som har flere språk i bagasjen kjenner til dette fenomenet. Ved å kunne språk til landet man har flyttet til bidrar man til å høre til landet man har kommet til (Salole, 2020, s. 123).

2.5 Økologisk overgang

Urie Bronfenbrenner har utviklet en utviklingsøkologisk modell for hvordan det sosiale miljøet påvirker menneskets utvikling. Selv om den har blitt kritisert av mange, kalles det for den mest aksepterte forklaringen for å se påvirkning av det sosiale miljøet på menneskets utvikling. Teorien

argumenterer for at miljøet man vokser opp i påvirker alle livets faser. Bronfenbrenner har presisert at barnets væremåte er avhengig av kontekst hvor barnet vokser opp i. Studier viser til at Bronfenbrenner har studert hvilke faktorer hadde mest effekt på barnets utvikling. Dette resulterte i fire sammenhengende systemer, samt han la en femte system senere. Strukturen til modellen er: mikro -, meso -, ekso -, makro- og krono (tid) system. Bronfenbrenner har organisert systemene i en rekkefølge som viser innvirkning på barn (Bronfenbrenner, 2005, s. 50). Modellen består av fem nivåer:

1. Mikro: Dette er det nærmeste og mest direkte nivået, som omfatter de interaksjonene og relasjonene som en person har med sine nærmeste omgivelser, for eksempel familie, venner og skole.
2. Meso: Dette nivået omfatter samspillet mellom ulike mikrosystemer. For eksempel kan samspillet mellom en familiesituasjon og skoleprestasjoner påvirke en persons utvikling.
3. Ekso: Dette nivået omfatter de systemene som en person ikke er direkte en del av, men som likevel påvirker dem, som for eksempel foreldrenes arbeidsplass eller politiske og økonomiske systemer.
4. Makro: Dette nivået omfatter de bredere kulturelle, sosiale og historiske kontekstene som en person er en del av, som for eksempel kulturelle verdier, politiske systemer og samfunnets normer og tradisjoner.
5. Krono: Dette nivået omfatter tidsaspektet og hvordan dette kan påvirke de andre systemene. For eksempel kan historiske hendelser som krig eller økonomiske endringer påvirke samfunnet og dermed påvirke individuelle utviklingsforløp.

(Bronfenbrenner, 2005, s. 119-120; 147-160)

Bronfenbrenners økologiske systemteori understreker betydningen av å se på alle disse nivåene i sammenheng for å forstå hvordan ulike faktorer påvirker menneskelig utvikling. Teorien legger også vekt på at utviklingsprosessen er dynamisk og påvirkes av endringer på alle nivåer over tid. Dermed systemene har stor påvirkningskraft og hvis det skjer endringer på det nærmeste systemet blir de andre systemene påvirket også. Dette viser til å ha en ringvirkning. Hvis miljøet barnet vokser opp i blir endret, endrer barnet seg også. Slike endringer kan være små, men også store som for eksempel flytting til et nytt land. Bronfenbrenner har kalt dette for økologisk overgang, når man flytter en person som er fortsatt under utvikling til en annen ukjent økologisk kontekst. Økologiske overganger kan være både små som å bytte barnehage eller skole eventuelt å starte på første klasse er en stor overgang i seg selv. I dette sammenheng er fokus for en større økologisk overgang som å flytte til et annet land. Alle økologiske overganger ifølge Bronfenbrenner har utviklingsmessige konsekvenser som inkluderer personen i nye aktiviteter og sosiale strukturer. Dessuten fra et

forskningsperspektiv hver overgang er en slags eksperiment som naturlig konstruerer personenes liv (Bronfenbrenner, 2005, s. 46).

2.6 Sosial støtte

Helsedirektoratet i sektorrapport 2021 understreker viktigheten av sosial støtte, med dette menes det nære relasjoner som bryr seg og kan spørres om man trenger hjelp (Helsedirektoriatet, 2021).

Dessuten finnes det flere studier som har forsket på betydning av sosial støtte og helse, der man finner både direkte helseeffekter som er helsefremmende, men også indirekte ved å være beskyttende på helsen når mennesker er utsatt for stressende livshendelser (Helsedirektoriatet, 2021).

Manglende sosial støtte øker risiko både for fysiske, men også psykiske lidelser (Helsedirektoriatet, 2021).

I likhet med Helsedirektoratet sitt påstand Oppedal og Lackland Sam

understreker det også «god sosial støtte både fra klassekamerater og familie fører til bedre mental helse.» (Oppedal & Lackland Sam, 2009, s. 262).

I tillegg Cobb (1976) utviklet den mest kjente

forklaring av sosial støtte. Han så på sosial støtte som «informasjon som tilhører en eller flere av

følgende tre klasser: første er informasjon som gir mulighet til å tro at man får omsorg og

kjærlighet. Den andre er informasjon som fører til å tro at man er sett og verdsatt og den tredje

informasjon fører til å føle at den tilhører et nettverk av kommunikasjon og gjensidig forpliktelse.

(1976, s. 300; Thoits, 2010, s. 202). Videre understrekte Cobb (1979) også viktigheten av å skille

sosial støtte fra støtte som er *medvirkende* (f.eks. rådgivning, å assistere), *aktiv* (f.eks. moderskap)

eller *materiell* (f.eks. levere varer eller tjenester). Han mente imidlertid ikke at disse andre

støtteformene ikke var viktige eller at de manglet relevans for helse og velvære. Poenget hans var

rett og slett at vi skulle skille mellom opplevelsen av sosial støtte og den faktiske mottakelsen av

støttende ressurser eller engasjement i å delta i støttende aktiviteter (Cobb, 1979 i Thoits, 2010, s.

202-203). Pierce med andre (1996) understreket at sosial støtte spesielt fra foresatte er

betydningsfullt for personlighet og sosial utvikling hos deres barn. (Pierce et. al., 1996 i Turner & Brown, 2010, s. 201).

2.7 Flyttefaser

Å flytte fra et godt kjent miljø kan være overveldende, da det fører til fremmed kultur og sted. Det å

flytte fra sitt land påvirker identitet og selvforståelsen. Ifølge Lill Salole (2020, s. 97-98) det finnes

flyttefaser. Personer som flytter går gjerne mellom dem. De som har flyttet tidligere kjenner seg

igjen i første fasen som er etablert fasen, det vil si det trygge og kjente omgivelsene, der man har

nettverk og er godt kjent med sosiale koder og kultur. Den andre fasen er avskjedsfasen. Det

handler om forståelsen at du skal reise og man har blandende følelser hvor man både er spent om å flytte og finner på ulempene ved å bo der du har bodd før avreise. Man kan finne på en unnskyldning for at man skal godta flytting. Den tredje fasen er tilpasningsfasen. Tiden man er i nytt land, som er skummel og ukjent. Der man mister mange kjente omgivelser og må etablere seg på nytt, denne fasen kan være rar og kultursjokket er ubehagelig. Ifølge Salole (2020) mange kan føle seg ensomme i denne fasen, savn og lengsel kan også ta mye plass. Her trenger man flere engasjerte mennesker for å få støtte og hjelp. For denne fasen ofte relateres med flyttestress som kjennes hos de enkelte. Fjerde fasen er innflytningsfasen, når man delvis blir kjent med det nye landet og folk rundt. Man lærer mye nytt og begynner å innrette seg (Salole, 2020, ss. 97-98). Dessuten barn og unge kan ha ønsker om å flytte til hjemlandet. Det kan være mange grunner til det. En av dem er at ungdommen finner seg ikke til rette i det nye landet eller savner hjemlandet så mye at det forstyrrer prosessen med å bli kjent med nytt kultur at dette kan gå så langt fra integrering og skli inn i segregering eller marginalisering. (2020, s. 106)

3 FORSKNINGSDSIGN

Dette kapittelet presenterer kvalitativ metodisk tilnærming for å undersøke forskningsspørsmålene. Vitenskapsteoretisk perspektiv for denne masteroppgaven er hermeneutisk fenomenologisk og blir nevnt i dette kapittelet. Samt konstruktivistisk kunnskapssyn blir også relatert i denne oppgaven og beskrevet nærmere i kapitelet. Siden forskning krever bruk av metode for at forskningen skal være valid og empirisk blir forskningsmetoden nærmere beskrevet avslutningsvis.

3.1 Kvalitativ metode

Ifølge Weiss (1994) kunnskapsbehovet blir dekket best ved å velge forskning basert på kvalitative intervjuer. Når man blant annet trenger detaljerte beskrivelser, og når man vil vite hvordan fenomener blir forstått av personer som er selv med på dette (Weiss 1994, i Skilbrei, 2019, s. 66). Intervjustudier handler om tilgang til andres erfaringer og refleksjoner gjennom samtale med vedkommende (Skilbrei, 2019, s. 65). Dessuten Skilbrei uttrykker at kvalitativ metode skaper kunnskap som er rik på detaljer og er kontekstuell (2019, s. 37-38). Derfor i dette prosjektet ble intervju valgt som en datainnsamlings metode, for å kunne få tak i detaljerte fortellinger rundt ungdommers erfaring med å komme til Norge. Siden en kvalitativ forskningsmetode har færre informanter gir det mulighet for mer dybde i innsamlet data. Intervju ble gjennomført individuelt med hjelp av en intervjuguide (Vedlegg 3) med spørsmål som var delt inn i temaer og jeg kunne styre samtalens tematikk. Derfor kalles intervju for semistrukturert der jeg kunne strukturert samle inn opplevelser fra ungdom. Semistrukturert intervju har allerede et tematisk forsprang og kunne forenkle analyseringen av innsamlet data.

3.1.1 Vitenskapssyn

Hermeneutikk betyr fortolkningslære og har som mål å gi mening til det vi studerer (Dalland, 2017, s. 45). Mennesker kan beskrive egne opplevelser på flere måter som kalles for fenomener, dessuten mennesker kan tolke situasjoner på sin måte og dette skyldes dens holdninger og væremåte (Dalland, 2017, s. 45). Fenomenologi er læren om fenomener, hvor et fenomen eller hendelse kan føles eller oppfattes av sansene (Dalland, 2017, s. 45). I denne oppgaven hermeneutisk fenomenologisk tilnærming ble brukt for å forstå ungdommenes fortellinger om sine erfaringer. Deres egne erfaringer og oppfatninger av fenomener, der integrering og identitet, ble hovedfokuset. Jeg vil legge til Habermas beskrivelser av livsverden som alle inntrykk, opplevelser, forhold, egenskaper og erfaringer til sammen former hva hver enkelt ser som meningsfylt (Aakvaag, 2008, s.

176-177). Livsverden utvikles i det miljøet vi vokser opp i. Medlemmer fra samme samfunn vil derfor i stor grad dele livsverden (Aakvaag, 2008, s. 177). «På tvers av kultur, rase, etnisk tilhørighet og sosial klasse er et av de viktigste målene for indikasjoner på vellykket sosialisering at en person tar ansvar for seg selv og sitt liv ...» (Arnett, 2007, i Kvello, 2015, s. 19). Dermed kan sosialiseringprosessen føre til ny kunnskap om den andre sin livsverden selv om man ikke deler samme kultur. Kunnskapen skal frembringes gjennom hermeneutisk fenomenologisk tilnærming, men dette skal også konstrueres.

I tillegg til hermeneutisk fenomenologisk tilnærming kan konstruktivistisk kunnskapssyn være gunstig i denne masteroppgaven. Formålet med konstruktivistisk vitenskapssyn blir å sette søkelys på kartlegging og tolkning av meningsinnhold og sosiale prosesser. Med konstruktivistisk kunnskapssyn ser forskeren på data som subjektiv, skapt av sosiale aktører, inkludert forskeren og forskningen, og kunnskapen er derfor ikke «ren» og må fortolkes (Skilbrei, 2019, s. 37). Ved å fortolke innsamlet datamateriale konstruerer jeg ny empirisk kunnskap. Deretter kan jeg underbygge empirien med teoretisk kunnskap for å se om fenomenet er allment kjent. Dessuten hvert enkelt menneske har ulikt verdensbilde. Dette blir formet av menneskers opplevelser som former dens virkelighet. Sosiologene Berger og Luckmann skrev om verden som består av et mangfold av virkeligheter (Berger & Luckmann, 2014, s. 41). Ulikt verdensbilde kan utfordre meg som forsker i møte med ungdom og dens virkelighet.

3.2 Innsamling av data

Arbeid rundt intervju er en lang prosess, som innebærer forarbeid, gjennomføring og etterarbeid. I det følgende vil jeg presentere denne prosessen nærmere.

3.2.1 Utvalg og rekruttering av informanter

Jeg valgte å intervju personer som var i ungdomsalderen når de flyttet fra Litauen til Norge. Utvalget ble ungdommer som var over 16 år. Ungdom i denne alderen er mer modne og må ta viktige valg i livet angående yrke og skole. Dette var også på grunn av egen samtykkekompetanse i forskningsprosjektet, som viser til at mindreårige etter fylte 16 år kan samtykke til forskning som skal samles inn (Norsk senter for forskningsdata, u. å.). Videre måtte informantene ha bodd i Norge i minst tre år etter de ankom Norge i tenårene (12-18 år). Fordelen med dette var at det første året kan være overveldende på grunn av mange inntrykk. Derfor ønsket jeg ha minst tre års levetid i Norge for at ungdommene kunne ha rukket å integrere seg i Norge og være bedre rustet til å

objektivt reflektere rundt sine erfaringer. Utvalget ble seks informanter. De seks unge voksne som stilte opp var i alderen 19-28 år, tre damer og tre menn. Fem informanter var under utdanning, tre av dem jobbet deltid og to av informantene hadde ikke jobb ved siden av studiene. Informant som ikke studerte var i full jobb. Da informantene flyttet til Norge var det fire som flyttet til småsteder rundt i Norge, en informant bosatte seg i en mellomstor by og en informant bosatte seg i hovedstaden. To av informantene, en dame og en mann, var alenebarn. De andre informantene var fra familier med to eller tre barn. Fem informanter flyttet med familie eller søsken, mens en informant flyttet direkte til hybel og hadde mor som jobbet i Norge fra før.

	Informant 1	Informant 2	Informant 3	Informant 4	Informant 5	Informant 6
Utdanning	Under utdanning	-	Under utdanning	Under utdanning	Under utdanning	Under utdanning
Jobb	Ja	Ja	-	-	Ja	Ja
Søsken	0	1	3	1	2	2
Bosted i Norge	Storby	Bygd	Liten by	Bygd	Mellomstor by	Bygd

Det er ikke enkelt å rekruttere så spred gruppe av litauiske innvandrere fra hele Norge. Derfor ble det bestemt å bruke Facebook for å nå litauiske arbeidsinnvandrere og deres ungdommer. Facebook gruppe der største delen av litauere som bor i Norge er medlemmer av. Denne gruppen har mer enn 67 000 medlemmer. Jeg postet et innlegg på Facebook gruppen i januar 2022 med forkortet informasjon om studien og intervju, kort tid etterpå fikk jeg mange henvendelser. I innlegget ba jeg om at ungdommer skal sende meg en privat melding for å avtale nærmere for at deltakelsen skal være anonym. I løpet av et par dager hadde jeg avtalt intervju med seks informanter, og deretter gjennomført disse en om dagen i løpet av en ti dagers periode i januar 2022.

3.2.2 Semistrukturert intervju

Et kvalitativt intervju kan både være strukturert som innebærer liste med formulerte spørsmål på forhånd, og ustrukturert som ikke har ferdig formulerte spørsmål (Larsen, 2010, s. 82). I denne forskningen valgte jeg å strukturere intervjuene med klare spørsmål slik at alle de seks intervjuene hadde like rammer. Samtidig fikk informantene mulighet til å fortelle deres egne erfaringer og opplevelser som kunne hjelpe å besvare problemstillingen. Kvale og Brinkmann (2018, s. 162) viser til at intervjuguiden kan inneholde både temaer, men også ha detaljerte spørsmål. I denne forskningen hadde intervjuguide (Vedlegg 3) både tematisk struktur, og spørsmålene ble stilt i lik rekkefølge med kun noen små variasjoner. Dette har hjulpet meg i analyseringsprosessen. Selv om

strukturen hadde blitt laget kunne det også hende at noen av informantene tok opp temaer som de var svært opptatte av før jeg rakk å stille spørsmål innen tematikken. Dette kunne godt vise viktigheten av fenomenet for informanten og var betydningsfull i analyse prosessen.

Intervjuene ble gjennomført ved bruk av videosamtale på zoom eller Messenger. Før vi startet intervjuene fikk informantene informasjonsskriv med samtykkeskjema, som de skulle lese og signere for deretter å sende det tilbake før intervjuet. I starten av intervjuene fikk de høre informasjon om prosjektet og hvilke hovedtemaer jeg ønsket å samle data rundt. Intervjuguiden fungerte som et redskap og sørget for strukturen i intervjuet. Rett før jeg begynte å stille spørsmål fra intervjuguiden informerte jeg en gang til om at jeg skulle ta lydopptak for å sikre korrekt datainnsamling fra intervjuet. Selv om jeg hadde intervjuguide under intervjuene opplevde jeg at informantene snakket ganske fritt og jeg lot dem gå inn på temaer de var opptatt av å fortelle om. Intervjuene varte mellom 24 minutter og 43 minutter.

3.3 Dataanalyse

Å transkribere betyr å skifte fra en form til en annen, en slags transformasjon (Kvale & Brinkmann, 2018, s. 205). Derfor transkribering var neste fase etter at intervjuene ble gjennomført. Ved transkribering skifter man samtalen fra lydopptak til skriftspråk. Dette ga mulighet for videre analysering av samlet datamateriale. Transkripsjonen svekker intervjuets direkte samspill, kroppsspråk og stemmeleiet går tapt (Kvale & Brinkmann, 2018, s. 205). Selv om dette kan påvirke intervjuets kvalitet var det en nødvendig prosedyre som gjorde intervjusamtalen tilgjengelig for analyse. Transkriberingen har tatt 4 uker hvor de første intervjuetranskripsjonene måtte forbedres i ettertid. Dette ble et monotont arbeid, hvor man stoppet lydopptaket etter noen sekunder for å kunne skrive det ned. Første transkriberingsfase var å notere det som ble sagt, videre måtte det lyttes på nytt for å høre om det fantes noe feil samt legge til ulike forklaringer i parentes av annen stemme bruk eller pauser i samtalen. Siden jeg brukte hermeneutisk fenomenologisk tilnærming i forskningen, valgte jeg å transkribere ord for ord for å få ett virkelighetsnær uttalelse fra informantene, samt dette kunne forsterke transkripsjonens pålitelighet. Jeg transkriberte på litauisk og dens dialekt, samt noterte gjentakelser. Videre forsøkte jeg å oversette de transkriberte tekstene til bokmål, men etter de første intervjuene innså jeg at det kommer til å ta veldig lang tid og alt blir ikke like autentisk når oversettelsen skjer. Derfor valgte jeg å starte analysering og koding på bokmål istedenfor enn å oversette hele intervjuene, det fungerte mye bedre. Selv om intervjuene ble på originalspråk ble det fortsatt naturlig å oversette sitatene på bokmål når de skulle vises i funn

kapitlet. Analysering av rådata var en stor prosess dermed trengtes flere analyseverktøy for å kunne drenere samlet data til videre forskningsarbeid. Først skulle all innsamlet data fra lydopptak transkriberes. Jeg hørte på lydopptak mange ganger både mens jeg transkriberte, men også når teksten var transkribert for å få alt så riktig som mulig. Videre ble det analysert ved hjelp av Interpretativ fenomenologisk analyse, som blir forkortet til IPA på engelsk, mens på norsk oversettes dette til fortolkende fenomenologisk analyse. Denne analysemetoden er egnet for psykologifeltet, men blir også brukt i humanvitenskap og sosialvitenskap (Smith, Flowers, & Larkin, 2009, s. 1). Fortolkende fenomenologisk analyse kan bli brukt til å undersøke hvordan folk gir mening til sine livserfaringer (Smith, Flowers, & Larkin, 2009, s. 1). Analysen har en fenomenologisk utforsking av erfaringer i seg selv.

Fortolkende fenomenologisk analyse metoden innebærer seks steg som jeg har brukt i mitt forskningsprosjekt. Det første steget var å lese gjennom datainnsamling, samt høre på opptaket på nytt når teksten var transkribert for å notere stemmebruk, rette på om det var noe som ikke ble transkribert. Første steget sørget for at stemmen til informantene ble godt fremhevet i analysen. Det andre steget var å notere alle tilleggs notater og kommentarer. Basert på IPA metoden for å få oversikt delte jeg en side i tre deler, hvor midten var transkribert tekst, på høyre side var mine notater/kommentarer, mens på venstre side var det mulige temaer og koder. Egne kommentarer og notater kunne deles i tre typer: beskrivende kommentarer, språklige kommentarer og teoretiske refleksjoner. Videre det tredje steget var utvikling av nye temaer, og bolken til venstre kunne brukes for å tematisere teksten.

Det fjerde steget i analysen var å søke sammenheng mellom temaer. Jeg valgte å bruke farger for hver informant og dens fortellinger. Det femte steget var å gå over til neste intervjutranskribering uten å bli farget av den første transkriberingen. Dette var krevende, men det var viktig å være bevisst på dette for å kunne være objektiv. Det siste steget i fortolkende fenomenologisk analyse var å se etter likheter fra alle data som ble samlet inn (Smith et al., 2009, s. 92-101). Flere av analysestegene til fortolkende fenomenologisk analyse lignet på en annen type analyse som kalles for tematisk analyse. Derfor ble tematisk analyse også brukt som supplerende teoriutgangspunkt for dataanalysering i denne forskningsprosjektet. Ifølge Johannessen, Witsø Rafoss og Børve Rasmussen (2019) som har støttet seg til psykologene Virginia Brown og Victoria Clarke (2006) tematisk analyse hadde fire steg. Den første var forberedelse der man fikk en oversikt over data. Steg nummer to var koding, der man måtte fremheve viktigste poeng og systematisere disse. Steg nummer tre var kategorisering, der man grupperte temaer som var lignende. Den siste steg handlet om rapportering, det vil si en avslutning av analysering der man hadde et konkret innhold

(Johannessen, Witsø Rafoss, & Børve Rasmussen, 2019, s. 282). Disse to analyse metodene hjalp meg å analysere intervju materialet. Ved å bruke IPA metoden måtte jeg komme tilbake til ungdommenes egne utsagn om fenomenet for å kunne begripe hvordan den enkelte ungdommen forstår, eller gir mening til det bestemte fenomenet. Å være fenomenologisk fortolkende i analyseringsprosessen ga en dypere fokus på hvert enkelt utsagn, det dannet flere koder selv om største kodingstemaer fortsatt var dominerende. Men nye koder nyanserte temaer og informantenes egne uttalelser viste meg momenter jeg hadde tidligere oversett. Etter mange runder med analysering av datamaterialet, kunne temaer fra alle 6 intervju kobles til ett dokument for å få oversikt. Det å samle alle seks intervjuanalyser under ett dokument rundet av analyseringen og bidro til å lage struktur, samt finne sammenheng mellom likheter og forskjeller i ungdomserfaringene. Både IPA og tematisk analysering hjalp å konstruere mulige temaer som kommer til å bli brukt videre i oppgaven.

På grunn av mulig gjenkjenning ved presentasjon av funn besluttet jeg å bruke fiktive navn på informantene. Valget viser til viktigheten av konfidensiell og ikke gjenkjennbar behandling av innsamlet data. Videre blir noen av de etiske vurderingene som er relevante for avhandlingen beskrevet i neste kapittel.

3.4 Forskningsetikk

Forskere i Norge har en behandlings institusjon som skal ivareta etikk i forskningen. Fra januar 2022 heter den Sikt- Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, som skal blant annet sikre god informasjons sikkerhet og godt personvern i kunnskapssektoren. Sikt (tidligere NSD) blant annet har utarbeidet forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi. Noen av disse blir beskrevet i dette kapitlet. Forskningsarbeid med personopplysninger har meldeplikt dermed søkte jeg godkjenning av NSD i denne sammenheng. Det var et krav både å melde forskningen, men også å informere personer som skal delta i intervju om rettigheter og plikter. Det vil si at informantene fikk rikelig med informasjon om forskningen og hensikten bak den, samt ble opplyst om at jeg skulle behandle informasjonen konfidensielt. Informantene i prosjektet ble informert om frivillig deltakelse og mulighet for å trekke seg til enhver tid om ønskelig (NESH, 2016, s. 20). Før intervjuene startet skrev informantene under samtykkeerklæringen for å kunne delta i forskningsprosjektet (Vedlegg 2).

3.4.1 Ivaretagelse av informasjonskrav, integritet, personvern og egen vilje

Før intervjuet mottok informantene et informasjonsskriv (Vedlegg 2) på epost og under intervjuet gikk jeg gjennom informasjonsskrivet for å sikre at informanten hadde forstått innholdet og for å kunne gi så mye informasjon som mulig før intervjuet startet. Jeg startet intervjuet ved å introdusere meg selv for informanten, samt fortalte om prosjektets bakgrunn og formål. Informerte om at denne studien hadde blitt godkjent den 12.01.2022 (Vedlegg 1) av NSD. Informanten fikk informasjon om behandling av dens personlige opplysninger på grunn av forskerens plikt til å kunne utføre forskning (NESH, 2016, s. 9). Informasjon om at data som ble samlet inn på intervju skulle anonymiseres og kodes når dette skal transkriberes var også nevnt til informantene. Samt at lydopptak ble lagret på en kryptert app som er egnet for å samle inn konfidensiell data. Deltagere fikk også vite om at personlige opplysninger og kodifisering blir makulert så fort de ble kodet og transkribert, dette ble gjort i februar 2022. Det var viktig å informere informantene om at deltagelsen i studien var frivillig og at de når som helst kunne trekke sitt samtykke uten å oppgi grunnen for dette, og deres personlige opplysninger ville bli slettet. Ingen av informantene har gjort dette.

3.4.2 Intersubjektivitet, kroppsspråk og forforståelse

Forskningsrefleksjoner og andre bemerkninger skulle noteres, for å bestrebe nøytral posisjon i forskningsprosessen. Intersubjektivitet var avgjørende for å unngå misforståelser, samt å ha aktiv dialog under intervjuene. Når man er intersubjektiv viser man forståelse mellom to eller flere personer om et argument (Smith et al., 2009, s. 17). Det vil si at jeg ikke kunne vise hverken med kroppsspråket eller tale at jeg var enig eller uenig med det som har blitt sagt. På en annen side skulle jeg observere informantenes kroppsspråk, for det ga innsikt og kontekstualiserte at informantene var mennesker og ikke bare et datamateriale (Neumann & Neumann, 2012, s. 72). Å være upartisk i en forskning krever jevnlig bearbeidelse og man bør være klar over hvordan man selv kan påvirke forskningen (NESH, 2016, s. 9). Dette kan være så naturlige ting som egne interesser, meninger og synspunkter. Min egen historie som arbeidsinnvandrer til Norge fra Litauen kunne bringe en forforståelse om hvordan disse ungdommene har hatt det, selv om jeg flyttet til Norge i 20 årene. Det er viktig å være klar over forskerens forforståelse da det kan påvirke forskningens utforming i møte med fenomener uten egne forutsetninger, selv om det er ikke mulig å unngå (Dalland, 2017, s. 58).

Deretter for å ivareta forskningens kvaliteter ved kvalitativ forskning ble det viktig å synliggjøre og reflektere over forskerens rolle i forskningsprosessen. Jeg som forsker har med meg verdier,

motiver og blinde flekker som kan skape ikke- erkjente skjevheter. Dette er uønsket enten man bestreber verdinøytralt eller ikke, og refleksjon over dette er med på å etablere forskningens verdi (Weber 1949 i Skilbrei, 2021, s. 87). Når jeg selv flyttet til Norge var jeg ung voksen og kan ikke si at jeg hadde like forutsetninger som informantene i dette forskningsprosjektet, men dette kan prege min forforståelse om hvordan ungdommene jeg har intervjuet hadde det ved tidspunktet de kom til Norge. Min interesse for å høre ungdommers erfaringer fra Litauen har økt jo mer erfaring jeg hadde med barn og ungdommer i Norge fra arbeidslivet. Ønske om å forske på denne gruppen har blitt forsterket på grunn av manglende forskning og fokus på ungdommer som kommer med sine foreldre på grunn av økonomiske grunner. Oppgavens kvalitet i forbindelse med forskning har flere forutsetninger som kan påvirke dens kvalitet (Skilbrei, 2019, s. 87). Først og fremst synliggjøring av forskerens refleksjoner og rolle er blant de største premissene for å kunne sikre forskningens kvalitet og troverdighet. Forskeren skal vise klart hva som har vært viktig for prosjektet og dets utvikling, og hvordan funn har blitt tolket. Dette innebærer beskrivelse av egen posisjon for å sikre forskningens troverdighet og legitimitet (Amit 2000 i Skilbrei, 2019, s. 87).

Vurdering av kvaliteten i oppgavens forskning kan også måles med sentrale begreper som reliabilitet og validitet. Reliabilitetsbegrepet viser til hvorvidt materialet har blitt laget på en pålitelig måte. Det vil si i hvilken grad leseren av denne oppgaven kan stole på måten data ble innsamlet på og om noen andre kunne gjenta studien med samme resultat som meg. Mens validitet viser til oppgavens relevans. Ifølge Skilbrei finnes det to måter å skille validitet på. Den ene er intern validitet, som viser til om forsker har nok data for å foreta en konklusjon, mens den andre er ekstern validitet, som viser til kunnskapens gyldighet, altså aktualitet i andre sammenhenger (Skilbrei, 2019, s. 87-88).

3.5 Oppsummering av forskningsmetode

I dette kapitlet har jeg gjort rede for det metodiske arbeidet i avhandlingen, hvilke valg jeg har tatt og hvordan jeg har gått fram for å ende opp med forskningsfunnene jeg har valgt å presentere. Valg som ble tatt i prosessen har vært bevisste for å kunne besvare min problemstilling og videre kunne gå i dybden med teoretisk utgangspunkt for forskningens tematikk. Det ble forsøkt å gi en grundig og veldokumentert fremstilling av forskningsprosjektet.

4 PRESENTASJON AV FUNN OG ANALYSE

I dette kapittelet presenteres hovedfunn fra innsamlet datamateriale. Intervjufunn blir kategorisk fremstilt. Kategoriene er utarbeidet for å fordype seg i avhandlingens tema og problemstilling:

Hvilke erfaringer har ungdom fra litauiske arbeidsinnvandrerfamilier med integrering og identitetsutvikling i det norske samfunnet?

Ved bruk av kvalitativ forskningsmetode var fokus i denne forskningssammenhengen å løfte frem informantenes stemme, derfor blir det gjengitt sitater fra intervjuene. Sitatbruk er en måte å eksemplifisere og nyansere kategoriene på. Samtidig gir det mulighet for å gjenfortelle informantenes historier med deres egne ord. Som nevnt tidligere ble det kommet frem til fem kjerne kategorier som ble kalt «Informantenes bakgrunn og innvandringserfaring», «Informantenes familieforhold», «Venner og fritid», «Erfaringer med skole og språk» og «Identitet, tilhørighet, følelser og selvforståelse».

4.1 Informantenes bakgrunn og innvandringserfaring

Informant 1 blir kalt for Lina. Hun ønsket selv å flytte til Norge ganske tidlig og håpet på at livet skulle bli annerledes. Mor jobbet i Norge en del år mens Lina fortsatt gikk på videregående skole i Litauen og drømte om livet i Norge. Lina hadde ikke bodd hverken med mor eller far en god stund siden de har vært arbeidsinnvandrere en del år. Innvandringserfaringen til Lina ble svært negativ en av grunnene var opplevelser på stedet hun flyttet til og ved utdanningsinstitusjonen:

«Jeg tror.. når du er innvandrer ingen vil ha deg her, ingen vil hjelpe, spesielt på universitetet du finner ikke hjelp.. alle skal si deg dumme ting, alle skal lyve deg om ting som ikke eksisterer og hvis ikke du vet om dette selv kan du komme i fella og dumme deg ut. Nå vet jeg hva jeg har opplevd, jeg vet det ...»

Utdanningsinstitusjonen oppfylte ikke hennes forventninger og Lina opplevde blant annet stadig vekk diskriminerende oppførsel fra jevnaldrende, og til tider også fra voksne:

«... jeg har blitt bedt om å forlate forelesning, bare fordi jeg e ... er ikke norsk og kommer ikke til å forstå kulturelt grunnlag for hva som skjer i klasserommet.»

Det skal også sies at hun flyttet til en storby ved ankomst til Norge og bosatte seg på hybel.

Informant 2 blir kalt for Egle, hun fortalte at når hun besøkte foreldrene i Norge likte hun det svært godt, men så fort Egle fikk vite at foreldrene ønsket at barna skulle flytte til Norge for at familien skulle være sammen, tok hun det veldig tungt og var imot flyttingen. *«For å være helt ærlig jeg var imot dette, protesterte noe grusomt og strittet imot noe voldsomt, for alle mine venner og alt var i Litauen.»* Egle syntes at hele flyttesituasjonen var tung:

«Det opplevdes ganske så brutalt, jeg var i tenårene og var ikke villig til å forlate livet mitt i Litauen. Selv om det var ille, er jeg evig takknemlig for at foreldrene bestemte å flytte til Norge den dag i dag.»

Hun meddelte at familien fikk mye hjelp fra bygda, noe som bidro til en god integreringsprosess, og Egle opplevde at familien ble tatt imot med mye varme:

«Alle vi møtte var så hjelpsomme, jeg vet ikke om det er sånt alle steder, men på bygda her vi fortsatt bor, alle absolutt alle hjalp oss virkelig å integrere seg. De møtte oss med så mye varme, og det var ingen diskriminering om at jeg er litauisk eller om jeg ikke kan norsk eller noe sånt.»

Egle flyttet med lillebroren til foreldrene som allerede bodde på bygda i Norge.

Informant 3 blir kalt for Nojus, han fortalte at det ble skummelt når han fikk vite om flytting til Norge. Han opplevde at familien fikk mye hjelp da de ankom Norge.

«Når jeg fikk vite at vi skal flytte til Norge selvsagt det hørtes skummelt for meg. Det å ikke vite.. et fremmed land, fremmede mennesker, helt nytt språk og nytt kultur osv. Ved ankomst ble det gitt mye hjelp, jeg husker at på skolen fikk jeg morsmåslærer bare for meg selv. ... hun hjalp meg ved siden av med å lære norsk språk og jeg virkelig følte meg godt tatt imot. Selv om det var skummelt å flytte alle bekymringer forsvant veldig raskt.»

Derfor hevdet Nojus at han bare opplevde positiv innvandringserfaring. *«For å være helt ærlig så ble vi tatt imot med så mye varme og omsorg.»* Nojus flyttet til en liten by i Norge.

Informant 4 blir kalt for Rasa. I starten ville hun ikke flytte til Norge, men var for ung til å kunne bestemme så hun måtte bli med. Far til Rasa jobbet i Norge i mange år, derfor bestemte foreldrene

at det skulle bli slutt med å bo adskilt. Derfor flyttet mor og Rasa til far som jobbet i Norge. Rasa ville ikke flytte på grunn av venner og musikkskole i Litauen. Hun fortalte at alt var så bra i livet, men så snudde det plutselig da foreldrene begynte å snakke om familiegjenforening.

«Jeg ville virkelig ikke, jeg var stressa og kan si nesten hysterisk osv. Men etter hvert ... på en måte ble jeg mer og mer med på dette. Foreldrene pratet med meg mye om flytting, at vi skal klare dette sammen og alt blir bra. Etter en stund begynte jeg å forene meg med tanken om at vi skal flytte til Norge.»

Rasa opplevde migrasjonserfaringen som positiv, alt var spennende, folk var så vennlige og tok dem godt imot.

«I starten alt var så spennende og jeg visste ikke hva som skulle skje, jeg og mamma kom til pappa og alle umiddelbart ønsket oss inn. Det var rart for jeg besøkte pappa i Norge flere ganger før vi flyttet, men alt gikk knirkefritt.»

Hun flyttet til en liten by i Norge.

Informant 5 blir kalt for Darius. Han fikk ikke noe valg og måtte komme til Norge på grunn av helsen til et familiemedlem som bodde i Norge. Moren til Darius ville hjelpe familien som bodde i Norge:

«(pustet ut og lo litt) ... det var ikke mitt valg å flytte til Norge, jeg ville faktisk ikke det.. for når du sier det til en 15 åring at du skal flytte til Norge.. ut fra Litauen, det føles at du må forlate hele livet sitt.. alle venner og alt det kjente er der igjen, jeg ville ikke reise.»

For Darius følte det som om å ikke bli hørt og at han ble tvunget til å flytte: *«Jeg vet ikke.. jeg følte ikke blitt hørt at jeg ikke kunne bli forlatt, men måtte flytte, det følte som ufrivillig flytting.»*

Flytteprosessen ble svært spontan og det gikk veldig fort: *«Det gikk så fort, ingen tvilte på dette, bare raskt pakket sakene og dro.»* Han følte at det ikke var noen integreringsplan, dermed mente han at integrering var tøft mentalt ved ankomst til Norge, men nå ser Darius at dette ser ut til å ha vært normalt den gangen. Etter hvert opplevde han å bli tatt godt imot, alle hjalp, det å kunne engelsk var veldig nyttig i starten. Darius flyttet til en middelstor by i Norge.

Informant 6 blir kalt for Jurgis. Rett før flytting reiste mor og stefar til Jurgis alene til Norge for å se hvordan det var med jobbmuligheter, han kom til Norge kort tid etter. Han opplevde flytteprosessen som tung på grunn av planlagt street dance verdens turnering han ikke kunne delta på i Litauen,

høsten samme året. *«Det var sykt tøft å flytte.. jeg var bare 11 år ... jeg hadde så lyst å være med på turnering den høsten, for jeg var virkelig god til å danse, men på grunn av flytting og ny skole kunne jeg ikke reise.»* Derfor følte Jurgis at han ikke ble lyttet til. I starten følte han seg som turist, avhengig av foreldrene for at de skulle passe på han og forklare ting på grunn av nytt språk. Jurgis hadde det tøft den første tiden i Norge. *«Det var vanskelig for meg ... jeg tror det er vanskelig for alle de første årene, man trenger motivasjon og alt ... det er så mye å fordøye.»* Migrasjonserfaring virker positiv nå, selv om Jurgis helt til han ble 16 år, ønsket å flytte tilbake til Litauen. Han flyttet til en bygd i Norge.

4.2 Informantenes familieforhold

Dette kapitelet vil introdusere informantenes familier og deres relasjoner, ved tidspunktet for flyttingen og i tiden etterpå. Ungdommene hadde ulik familiesetting ved ankomst og noen var fra større familier mens andre var enebarn. To av informantene hadde fedre som var igjen i Litauen, da foreldrene hadde skilt seg før ungdommene flyttet til Norge. Det er også ulike historier angående relasjoner ungdommene hadde med foreldrene sine da de flyttet til Norge og i etterkant.

Lina var enebarn og kom til Norge på grunn av mor som jobbet i Norge fra før. Hun flyttet ikke inn hos mor, men bosatte seg på hybel: *«Jeg har ikke bodd med mor eller far på lenge før jeg flyttet til Norge.»* Ut ifra fortellingen oppleves Lina som ambisiøs og selvstendig. Hun hadde og har fortsatt kontakt med mor, men opplevde at mor ikke kunne hjelpe henne med ubehagelige situasjoner Lina opplevde, for moren hadde lignende erfaringer. Lina ikke har kontakt med far som bor i Litauen.

Egles foreldre hadde to barn ved tidspunktet for flyttingen. Foreldrene jobbet i Norge i noen år før de hentet barna til Norge. Foreldrene minsket bevisst arbeidsmengden da barna flyttet til Norge. Foreldrene følte at de skulle følge samfunnets regler og tilbringe mer tid med familien enn det som var vanlig i hjemlandet:

«De jobbet veldig mye når ikke vi var her, men når de flyttet oss hit.. da ... em ... nordmenn har annen formening angående familie og barn.. da trenger du mer tid hjemme med familien, ikke bare jobbe 12 timer i strekk, så når vi kom jobbet foreldrene mine mindre.»

Etter noen år blei foreldrene til Egle skilt og stiftet nye familier ikke så langt unna hverandre. Hun har god kontakt med begge foreldrene per dags dato.

Nojus var fra tre barns familie som flyttet til Norge alle sammen. Han forteller om trygge og tillitsfulle relasjoner i familien, som alltid ga mulighet til å snakke med søsknene sine eller mor om ting når det ble vanskelig:

«Innen familien har vi relasjoner hvor det er veldig trygt å ta opp ting om noen har det vanskelig.. brødrene kunne jeg ringe når som helst (snakker raskt og kjærlig tone) og mor var der til alle døgnets tider også, mens pappa jobbet mye.»

Men mor var den som han delte mest med, for far jobbet mye.

Rasa reiste sammen med mor til faren sin, som jobbet i Norge, mens storebror ble igjen i Litauen. Foreldrene jobbet mye og stilte opp på jobb om det var noe:

«De jobbet veldig mye når ikke vi var her, men når de flyttet oss hit.. da ... em.. nordmenn har annen formening angående familie og barn.. da trenger du mer tid hjemme med familien, ikke bare jobbe 12 timer i strekk, så når vi kom jobbet foreldrene mine mindre.»

Mor fikk kjenne på Rasa sin misnøye etter flyttingen, med mye klaging og negativitet:

«Mor fikk all min klaging, jeg var veldig slitsom tenåring når vi ankom Norge, nå er jeg faktisk flau når jeg tenker på dette.. Jeg sutret og var veldig sur.. anklaget henne siden jeg var lei meg og ukomfortabel å måtte tilpasse meg et nytt land ... Nå er vi bestevenninner når all tenårings drama er over (Ler mens hun forteller)»

Nå opplever Rasa at dette var tenåringsopprør og har veldig god relasjon med mor nå.

Darius var den yngste i familien og hadde 2 eldre søsken som bodde i Norge fra før. Han kom til Norge med mor. Darius mistet far en del år tidligere. I Norge flyttet han til søsken som hadde stiftet familier der og storfamilien bodde sammen en stund. Relasjonen med mor var noen dager på topp, og andre dager utfordrende: *«Relasjonen med mor var og er fortsatt varierende, det finnes skikkelig bra dager at vi sitter og snakker om alt, men det finnes dager når jeg sier noe og da føles det at ting skal eksplodere ...»* Darius har mer kontakt med en søsken nå, og bor også sammen med den sin familie fortsatt.

Jurgis var alenebarn og kom med mor og stefar til Norge, etter at mor og stefar hadde undersøkt jobbmuligheter først. Mor og stefar jobbet mye da de kom til Norge. Jurgis beskriver relasjonen til familien som veldig god. Spesielt moren til Jurgis har vært veldig støttende. *«Mamma har vært veldig støttende og motiverende, for at jeg skulle utvikle meg og fulgte opp det med skole og hjemmelekser, selv om det var tøft var hun med meg hele veien»*. Det inkluderer også den resterende familien som bor i Litauen. De har god kontakt fortsatt og han besøker dem ofte. Han har god

kontakt med faren sin som bor i Litauen, og tilbringer sommerferier hos far. De jobber sammen rundt faren sine prosjekter.

4.3 Venner og fritid

Fortellinger om vennskap og fritid, både i Litauen og Norge, har tatt nesten like mye plass som erfaringer om skole og språk, som blir presentert i neste kapittel. Alle ungdommene har unik erfaring som blir kort introdusert i dette kapittelet for å se hva informantene har opplevd.

Lina fortalte ganske så tidlig i intervjuet om at det var vanskelig å bli venn med medstudenter i Norge og hennes venner i Norge hadde forbindelse med utlandet, dette viser til at hun fant tonen med innvandrere, men ikke nordmenn: *«For eksempel min venninne er norsk, men kjæresten hennes er portugisisk ...»* I Norge savnet hun jevnaldrende både på jobb og i norskopplæring. Ved spørsmål om det trengs hjelpetiltak for ungdommer i Norge for å finne venner, var Lina positiv til tiltaket. I Litauen var hun veldig opptatt og aktiv på fritiden, gikk på kunstscole og musikkcole samtidig, samt var sekretær for elevrådet for hele regionen. Etter at Lina flyttet til Norge uteble fritidsaktiviteter på grunn av norskkurs og hun måtte jobbe for å tjene penger.

For Egle ble nye vennskap etablert via ungdomsskolen og ungdommer til mors venninner i Norge og sosiale medier:

«De fleste venner kom fra skolen, etterpå ... litt og litt ... typ ungdommer fra mammas venninner som hadde barn eller noe, fra Facebook grupper, ... internett og med nordmenn fra skolen ...»

Hun var sosial både i Litauen og Norge. Egle har fortsatt kontakt med sine første venner i Norge. Hun hadde sporadisk kontakt med venner som bodde i Litauen, men når alle møtes i Litauen føles det som at de ikke har vært adskilt. Derfor mener Egle at man ikke trenger å ha kontakt hver dag for å beholde ekte vennskap:

«Da vi kommer på besøk til Litauen og møter gamle venner.. hver gang føles det som om vi ikke har vært bortreist. Og ... man trenger ikke å ha kontakt hver dag, når man har ekte venner.. som sagt.. det er vanskelig å forklare.. men jeg tror det er bare vi migranter som kjenner oss i dette.»

Egle kunne prate med både bestevenner som bodde i Litauen og i Norge da hun hadde det vanskelig: *«Jeg hadde ei nær bestevenninne i Litauen som jeg kunne snakke, men etter hvert fikk jeg en god venninne i Norge også.»* Egle mener at hjelpetiltak kan være nødvendig for å finne venner for ungdommer nå, men da hun selv var ungdom trengte hun ikke hjelp siden alt gikk naturlig.

Fritiden til Egle var ikke noe spesiell i Litauen. Hun likte for det meste å være med venner. Ved organisert fritid i Litauen ble Egle fort lei og sluttet. Egle likte ikke sport, hun hadde ingen erfaring fra organisert fritid i Norge, men «hengte» mest med venner, som hun hadde gjort på fritiden i Litauen også.

Nojus fikk første vennskap på skolen, og han fortalte at det var lett å finne venner i Norge: *«Faktisk jeg var positivt overasket og det var uvant at i denne alderen jevnaldrende var interessert også vennlige, De var så nysgjerrige: hvem er han litauer? Hvor er han fra? Alle ville bli kjent med meg.»* Nojus hadde fortsatt nær kontakt med venner fra Litauen i starten da han kom til Norge. To barndomsvenner ble igjen i Litauen. Disse barndomsvennene kommer til å være venner for livet: *«Disse er fra barndommen, som jeg ser for meg at vennskap kommer til å vare livet ut.»*

Nojus utrykte at venner i livet kommer av seg selv, det er ikke noe man skal lete etter. Derfor mente han at hjelpetiltak for ungdom som gjelder å finne venner ikke var nødvendig: *«Hjelp å finne venner høres kunstig ut, jeg på en måte ser at hvis du vil kommer du å finne venner med hjelp av sine interesser, venner er ingen du må lete etter.»*

Nojus opplevde at ungdomskulturen i Norge var annerledes og alle ungdommer var imøtekommende og nysgjerrige med å bli kjent med Nojus. Han gikk på svømming og kunstscole i Litauen, men erfaringen hans var at organisert fritid i Litauen ikke var profesjonelt organisert. I Norge ble fritiden mye mer ute, samt han måtte bruke mye tid på å lære seg norsk: *«Siden norsk kultur har mye friluftsliv i sin hverdag ble jeg også med på dette, man blir så vant med det veldig raskt, for man er mye ute, gjør noe ute og reiser på fjellet, på ski eller snowboard osv.»*

I Norge ville Nojus også prøve hiphop og streetdance. Nojus innså at norske vaner med å bruke friluftsliv var lett for han å bli med på. Nojus hadde god erfaring fra organisert fritid i Norge, med inkluderende og gode trenere, fine relasjoner og god kommunikasjon.

Rasa opplevde å være ensom på ungdomsskolen i Norge. Hun hadde ei bestevenninne og når venninna ikke var til stede Rasa følte seg alene og som en byrde for andre:

«Jeg hadde hun ene som alltid var med meg, men hvis hun ikke var på skolen hva skulle jeg gjøre, jeg var sånn alene.. det var ikke hyggelig å 'lime seg fast' (ref. til norsk uttrykk kaste meg på) på noen andre ... og jeg følte at.. jeg var som en byrde for klassekameratene mine.»

Hun følte at det var vanskelig å infiltrere seg i grupper som allerede hadde formet seg, på grunn av liten klasse på ungdomsskolen. På videregående ble det mye bedre og elevene på musikklinjen var vennligere og hyggeligere:

«Jeg vet ikke om det er noe med musikklinje, men jeg opplevde jevnaldrende som mer vennligere der, vi ble så gode venner alle sammen, vi var en liten klasse, eller det ble tre små klassen, men vi var så sammensveiset alle sammen, da startet vi å ha musikklinjefester og var mye sammen på fritiden, lagde mat og var på kino og byen. Jeg likte dette veldig godt, likte Norge mye mer etter at jeg begynte på videregående, for før gråt jeg mye og ville tilbake til Litauen, jeg var så ensom ...»

Fellesinteresser skapte fine vennskap og det ble spennende å være en del av gjengen. Rasa uttrykte at i Norge har hun fått vennskap for livet, spesielt med en venninne som hun flyttet sammen med når de gikk på videregående. Rasa har daglig kontakt med bestevenner fra Litauen, samt at kjæresten bor i Litauen også. Hun synes at det er nødvendig å hjelpe innvandrerungdom med å finne seg venner, spesielt når de er sjenert slik som hun var. I Litauen gikk Rasa på musikkskole fem dager i uka. Musikk var fritiden hennes. Hun gikk også på kulturskole i Norge, men opplevde lite utvikling- få timer med fiolin, og følte at hun spilte fiolin dårligere i Norge. Rasa opplevde også at hun var mye alene hjemme på grunn av en fiolintime i uka. Hun likte best å være hjemme, var ikke så interessert i andre ting. Rasa hadde god erfaring fra organisert fritid i Litauen, og var ofte på konkurranser, og elsket å mestre ting. Rasa følte at jo mer press hun hadde på musikkskole jo bedre presterte hun: *«Jeg var så vant med store arbeidsmengder og mye press, det følte jo mer belastning jo bedre produktivitet og jeg var så sliten, men det var normalt for meg.»* Rasa erfarte dårligere oppfølging på musikkskole i Norge, lite fokus på å lære nye stykker. Hun ville gi opp musikk på grunn av lite læring og manglende mestring hvor Rasa ble demotivert. Men alt endret seg ved andre året da hun fikk polsk fiolinlærer som inspirerte, pushet og utfordret Rasa. Motivasjonen kom tilbake, den nye læreren påvirket til og med studievalg. Mens første året på musikkskole i Norge nesten sluknet drømmen om å vie livet til musikk, forandret andre året med ny lærer veien videre for Rasa.

Darius opplevde at når han møtte jevnaldrende fra Litauen i Norge ble de venner ganske så raskt, men med nordmenn har både norskungdoms interesse ikke vært så 'på' eller han har vært interessert i vennskap med majoritetsungdom. Det å kunne norsk åpnet for mer kontakt med nordmenn og ordinær norsk skole hjalp han å få kontakt med klassekamerater som var norske og hjalp med å bruke nytt språk: *«Etter et halvt år på velkomstklasse fikk jeg beskjed at det var nok og nå skal du gå på norsk skole og dette.. faktisk kanskje hjalp meg å innlemme seg ved å være med alle nordmenn ...»* Darius følte at han ikke hadde behov for venner, da han hadde en fetter som bodde sammen med han, som var litt yngre: *«For at jeg skulle lære språk trengte jeg ikke norske venner, jeg hadde fetter som var litt yngre enn meg og vi bodde under samme tak ... etter en stund i Norge å*

være rundt nordmenn, i trinnet med norske elever var nok for meg å lære språk.» Samt at han var god til å finne tonen med eldre enn jevnaldrende: «Jeg på en måte hele livet mitt fikk bedre tone med voksne enn jevnaldrende ...»

Darius har ikke hatt etnisknorske venner, om han skulle være med noen i Norge ble det ofte østeuropeiske ungdommer:

«Hvordan kan jeg forklare dette, kanskje jeg verken hadde eller har norske venner, jeg forsøkte å omgås litauiske venner, som kunne hjelpe meg å forstå dette språket, for når jeg ankom og frem til nå synes jeg det er hyggeligere å være sammen med litauiske venner.»

Han holder fortsatt kontakt hver dag med venner som bor i Litauen, men fortalte at han aldri har lettet etter vennskap hverken i Litauen eller i Norge. Darius reiser kun til Litauen for å besøke venner, siden nesten hele familien bor i Norge. Han mener at hjelpetiltak for å finne venner i Norge ikke er nødvendig: *«Det skal være naturlig å finne venner selv»*. Han nevnte også at slike tiltak finnes på videregående skoler i Norge. I Litauen pleide Darius å være med venner ute, på kjøpesentre, på kino og kafe. Fritid ble annerledes i Norge fordi, fordi han ikke hadde venner, var ensom og oppholdt seg mye hjemme ved pc. Dette førte til at Darius ble interessert i IT fag. Han hadde god erfaring med organisert fritid i Litauen, og gikk på kor og likte dette godt. Darius har ingen erfaring med organisert fritid fra Norge, og han var ikke sportsinteressert og prøvde heller ikke å finne kor i Norge. Darius sin integreringsstrategi bærer preg av segregering, når man foretrekker å være med jevnaldrende fra samme land og er reservert.

Jurgis opplevde at han hadde færre venner i Norge, men ble kjent med flere etter hvert mest via organisert fritid: *«Det meste var fra skolen i starten ...»*

Han fikk to gode venner på skolen og var mye sammen med dem. I tillegg hadde Jurgis venner i basketmiljøet og dansemiljøet – street dance. Jurgis hadde gode relasjoner med venner fra Litauen og besøkte dem ofte. To norske venner hjalp mye med integrering, ifølge han ungdom i Norge var også vennligere enn ungdom i Litauen: *«Et par venner jeg hadde, de var skikkelig gode som jeg kunne snakke om hva som helst, det er de som integrerte meg, jeg følte tilhørighet og at jeg vokste på dette og utviklet meg.»*

Han var usikker om man trenger hjelp med å finne venner for han følte at han hadde flaks med å skaffe seg venner raskt. På fritiden i Litauen spilte Jurgis basket tidlig, men mor ville ikke at han skulle fortsette. Derfor ble Jurgis med på street dance i over 5 år og ble veldig god i dette. Han prøvde street dance i Norge, men nivået var for lavt og han ble skuffet. Derfor skiftet Jurgis

fritidsaktiviteten fra street dance til basket i Norge. Han mente at i Norge blir for lite press på unge i organisert fritid, og dermed vanskelig å få til noe bra. I Litauen er press stort fra ung alder, men det bør også være grenser, sier Jurgis. Han tar opp et eksempel fra basketturnering:

«.. jeg var rundt 14 år gammel når jeg spilte basket her i Norge, og vi hadde en turnering.. og min trener var gresk som av og til var litt hissig, men jeg likte han svært godt, nå er han en av de beste basket trenere i Norge. Det oppsto en situasjon hvor en norsk far satt og så på turneringen og begynte å spørre treneren: Hvorfor kjefter du på ungene? Hva skjer? Og.. for meg dette var veldig rart at de ikke forstår, at de ikke gir lov for treneren å «pushe» ungene litt ekstra for at de skal prestere bedre ... For i basket må en slags dyr komme ut av deg for at du skal ha det lille ekstra for å kunne vise talent og hva du kan.»

Jurgis fortalte at det var rart at ikke trenerne «pusher» elevene og mente det kunne være et tegn på at trenerne ikke brydde seg så mye. Utover dette opplevde han at verken grenser eller disiplin for de yngste fantes i Norge. De unge får lov å leke og tulle mye mer på trening i Norge enn i Litauen. For Jurgis var det enkelt å ta med seg en basket ball for å kunne spille basket overalt i Norge og dette hjalp å få venner i Norge som han fremdeles har kontakt med.

4.4 Erfaringer med skole og språk

Informantenes erfaringer fra skole og språk har tatt mest plass i intervjuene. Noen har hatt utfordringer i Norge, mens andre har hatt det veldig bra tross manglende norskkunnskaper og nytt skolesystem. I dette kapitlet skal historier fra skolen i Litauen også komme frem. Samt hvordan det var for ungdommene å lære norsk. Fire informanter fikk mulighet til å studere på 'velkomstklasse' som er tilbud for ungdom med annet etnisk bakgrunn. Ofte de som får slik skoleplass fullfører ett helt skoleår med andre minoritetsungdommer, mens noen ungdom kan få lov til å starte på ordinær klasse i forhold til alder etter ett halvt skole år, og dette kan faktisk være en fordel for språkopplæring. Siden man lærer språket bedre når man omgås med majoritetskulturen. Dessuten fem av seks informanter fikk egne morsmåslærere på skolen. Lina kom allerede etter at hun fullførte videregående i Litauen, derfor har hun ikke fått morsmåslærer på skolen. Men hun har gått på ulike universitetets kurs for språkopplæring.

Lina hadde negative erfaringer både angående skole og språkopplæring ved ankomst til Norge. Hun delte tidlig i intervjuet om hvor tøff erfaringen med språk og skole hadde vært. Lina hadde håpet på å kunne studere så fort hun kom til Norge, men møtte flere krav før hun kunne få studieplass.

Videre opplevde Lina demotiverende lærere på norskkurs, samt ydmykende og nedverdige holdninger fra lærere:

«... jeg gikk på norskkurs i Oslo og var den yngste i klassen ... og lærere ... ingen ville lære deg på normalt vis, de sa direkte: du er verdt renholders jobb når du kommer fra Litauen.. og du bør lære språket selv ... jeg hadde sagt at jeg vil studere, men de sa mange ganger til meg at jeg kommer ikke på studie og hvorfor jeg ønsker dette. Ingen trodde på meg, og sa at min plass er ved bordene på restaurant som servitør eller at jeg skal jobbe som vaskehjelp og at jeg burde ikke drømme om universitet ...»

Lina fortalte at lærernes holdninger på norskkurset var ubehagelige og det følte som om språkopplæringen aldri ville ta slutt. Hun hadde et enormt ønske om å studere på universitetet. Sterkt ønske hjalp Lina å få studieplass, selv om hun heller ikke fikk støtte fra opptakskontoret, hvor de avviste hennes søknad. Men Lina ringte og ringte når hun tilfeldigvis fikk beskjed at søknad ble avvist, hun ga seg ikke og sto på sitt og mente at hun hadde rett til å studere der:

«Og.. ja når jeg endelig søkte bachelorstudier i april ... min søknad ble fjernet umiddelbart. Og.. det var en fredags ettermiddag ca kl14 ... når på mandag alt skulle bli bekreftet og man kan ikke endre på noe.. Jeg ringte fire ganger før jeg kunne prate med noen. Hun der som er caseworker ville ikke prate med meg siden jeg ikke er norsk.. at jeg ikke har fullført videregående her, at jeg ikke kan studere. Jeg sto på mitt og sa at det finnes ikke slike regler Men.. hun ville ikke prate med meg og la på. Jeg ringte tre ganger og da svarte noen menn, de prøvde å kontakte samme dama som var ansvarlig for opptak, men fikk heller ikke tak i henne. Da skrev jeg ... eneste muligheten min var å skrive siden det var siste dagen og jeg skrev klage og sendte til opptakskontoret på epost. Etter 20 min ringte samme dama, hun sa at systemet hennes hadde hengt seg.. at nå ser hun alt og hele informasjonen 'lyste opp' (forteller med dramatisk stemme) og at jeg virkelig, virkelig har alt, men hun sa at jeg burde slette søknaden, men jeg slettet ikke den.. dermed ... på grunn av at jeg ringte og maste så mye fikk jeg den studieplassen ...»

Nå studerer hun på et universitet i Norge. Lina opplevde ofte forskjellsbehandling, negativ og diskriminerende oppførsel både fra forelesere og studenter i Norge, og hun fortalte at det fortsatt skjer. Lina sine diskriminerende opplevelser har blitt nevnt gjentatte ganger i intervjuet, og utdypet i intervjuet med flere direkte eksempler. Ett eksempel fra forelesning:

«... på forelesningen lærer snakket om hytter på fjellet og læreren fort henvendte seg til meg og sa at kanskje det passer ikke for meg å være på denne forelesningen siden foreldrene mine ikke har hytte. Jeg skulle til å si.. Hvorfor ikke mine foreldre ikke kan ha hytte ...? e ... men en student som er norsk sa til læreren: Mine foreldre heller ikke har hytte, skal jeg gå også? Selv om jeg er norsk ...»

I tillegg til slike diskriminerende samtaler opplevde Lina ulike forbehold på et universitet i Norge, angående klasseskille; studentene ble bedt om å fylle ut skjemaer i forhold til økonomi:

«... også på universitetet jeg fikk for eksempel å utfylle et skjema om min nåværende økonomi, er du rik, eller er du fra middelklasse eller er du fattig. Ut ifra dette finner de (universitetet) ut hvor du passer, med tanke på din økonomi. Universitetet noterer hvilke utflukt de skal invitere deg i, på hvilke 'arrangementer blir du invitert, alt avhenger hvor mye penger du har og hvilken sosial status og det sosiale nivået til familien din er.»

På denne måten følte Lina at hun ble utestengt. Lina har også opplevd å føle seg utilpass på skolen i Litauen. Hun skilte seg ut fordi hun hadde foreldre som jobbet i utlandet. Siste årene av videregående bodde Lina alene fordi begge foreldrene jobbet i utlandet samtidig. Det resulterte i forskjellsbehandling av lærere på videregående i Litauen. På tross av dette var Lina svært aktiv og med mange skoleverv da hun gikk på skole i Litauen.

Egle var sjenert da hun hadde flyttet til Norge og turte ikke å snakke norsk, men hun kommuniserte fritt på engelsk. Det var vanskelig å lære norsk, men Egle var aktiv i å spørre andre når hun ikke forsto ting:

«Jeg må si at jeg aldri pugget fra ordboka, eller leste bøker, for meg hjalp det mest å prate med mennesker. Du bare går og spør, viser hvis du ikke forstår, hva er det? Hva er det? (noe direkte/bestemt stemmeleie) Også senere på nye arbeidsplasser jeg spurte andre når jeg ikke forsto ting, jeg var ikke redd til å spørre og det var og er min måte å lære på.»

Allikevel oppgir Egle at hun har en veldig fin skoleerfaring fra Norge, på grunn av gode og hjelpsomme lærere, som hun fikk mye hjelp av. Egle likte norsk skole mer enn litauisk, og mente at den norske og litauiske skole var vanskelig å sammenligne:

«Lærere var fantastiske, hva kan jeg si.. jeg var så glad i dem alle hjalp meg.. i starten.. kanskje ett halvt år turte jeg ikke å si hei på norsk engang, jeg pratet bare engelsk. Men det var virkelig veldig trygt å kunne få så mye hjelp fra lærere, selv om jeg stresset mye alt gikk veldig fint for meg.»

Det eneste Egle savnet fra litauisk skole var morsmålet og klassekameratene. Hun hadde middels karakterer både i Litauen og i Norge. Egle fokuserte mye på språkopplæring da hun kom til Norge. Det var lettere på videregående i Norge når hun kunne språket bedre. Egle droppet ut fra videregående på grunn av kjærlighet og stiftet familie tidlig, derfor ble hun ufaglært den dagen vi hadde intervju.

For Nojus var språket den største utfordringen når han ankom Norge. Han også fikk en morsmålslærer på skolen. Dette, i tillegg til å bruke engelsk i starten, samt være i et norsk miljø, førte til at han lærte språket raskt:

«Det gikk overaskende raskt å lære norsk, jeg liker andre språk, moren min var engelsklærer og når du er omringet omgivelsene hvor alle prater bare på norsk, da fanger du språket ganske raskt, selv om norsk i starten hørtes som fuglespråk»

Nojus opplevde en god velkomst og introduksjon til det norske skolesystemet. Dette spesielt på grunn av måten han ble møtt av klassekameratene på. Nojus hadde undervisning med andre minoritets elever i starten. Kontaktlærer forsto Nojus sitt ståsted og hjalp mye fordi kontaktlærer også var utlending: *«Vi hadde veldig snill kontaktlærer, jeg husker henne godt fordi hun var veldig varm og passet på meg ekstra godt»*. Nojus hadde gode relasjoner med lærere og ble positivt overrasket over at norske lærere har bedre relasjoner med elevene sine: *«... jeg synes at lærere i Norge har bedre relasjoner med elevene sine, det likte jeg best.»*

Det var uvant for Nojus med så lange undervisningsøkter i Norge for han ikke var vant med å konsentrere seg så lenge om gangen. Han likte å ha forsprang i matematikk frem til 10 trinn i Norge. Alt i alt ble Nojus tatt godt imot, lærere og elever var vennlige. Han fikk gode karakterer på skolen og kunne dermed studere der han ville. Nojus studerte i Danmark da intervjuet blir gjennomført.

Rasa var den eneste informanten som hadde norsk språkopplæring før ankomst til Norge og gikk på norskkurs i Litauen. På tross av dette syntes hun at norsk hørtes fremmed ut da hun ankom Norge. Rasa var sjenert i å prate engelsk i starten for engelsken var ganske så svak og hun opplevde mange misforståelser, men etter hvert ble engelsken bedre og deretter ble også norsken bedre. Rasa fikk en merkelig følelse når hun ikke forsto norsk i klasserommet:

«em ... det var veldig rart.. jeg fikk en rar følelse når lærer babler og så ler med andre elever, forteller ett eller annet og jeg forstår ingenting, sitter som en potet, helt feil sted, og det er ikke min plass å være, følte meg skikkelig mislykket, på en måte unødvendig og misforstått (ler mens hun forteller) for de forsto ikke meg, jeg forsto ikke dem og følte meg så utrygg, veldig ekkel følelse.»

Hun følte seg som en taper og som en fremmed samt Rasa følte seg ikke forstått og dermed ble utrygg. Hun fikk mye hjelp fra norsklærer og lærer inviterte henne med på norskkurs, hvor læreren underviste til voksne på kveldstid. Det var en norsk venninne som hjalp Rasa mest, for venninnen oversatte til henne og lærte Rasa norsk, hun var alltid sammen med henne. Rasa var sjenert i å prate norsk, samt skammet seg over det at hun ikke kunne godt norsk. Det var vanskelig for Rasa, selv om andre prøvde å kommunisere og tok initiativ. Det gikk bedre med språket da hun kom over «kneika»:

«Etter to år forsto jeg mer og mer norsk, når jeg kom til videregående brukte jeg ikke mer engelsk, man kan også si at på 10. trinn snakket jeg nesten ikke engelsk lenger, så jeg knekte koden ganske så raskt.»

Den norske venninnen til Rasa ga henne det «sparket i ræva» (eget utsagn) hun trengte for å lære norsk i hverdagen og presset Rasa til å bruke norsk. Dette og norskkurs hjalp veldig. Rasa fikk positive tilbakemeldinger fra mange som var overasket over at hun kunne prate flytende norsk.

Hun ble også overasket over vennligheten til de andre elevene i klassen i Norge. Rasa kom til en liten skole med få elever i klassen og opplevde at de andre hadde stor interesse av å finne ut hvem hun var. Engelsklæreren har vært favorittlæreren til Rasa. Denne læreren var veldig hjelpsom, og dagene ble mye bedre når hun møtte han på skolen:

«Lærere hjalp meg veldig mye ... jeg husker min engelsk lærer, han likte jeg veldig godt, han hjalp meg veldig, veldig mye. Han var ... det er vanskelig å forklare, men han var den personen jeg likte best på hele skolen og når jeg møtte han i gangen dagen ble lysere med en gang, han var så jordnær og brydde seg om hvordan jeg hadde det.»

Læreren viste også interesse i å lære litauisk. Det var uvant for Rasa at elevene ikke respekterer lærere i Norge, noe som står i motsetning til informantens erfaring fra Litauen. Hun hadde veldig gode relasjoner med lærerne i Norge og fikk mye hjelp av dem. Rasa likte norsk skole på grunn av lite press, for i Litauen var hun en plikttoppfillende elev som brukte mye energi for å prestere. Hun opplevde konstant stress og presentasjonspress på skolen i Litauen og var redd for å feile eller ikke rekke innleveringer og oppgaver i tide. I Norge var det annerledes for Rasa. I Norge var det en tentamen før jul og en før påske på skolen, mens i Litauen var det flere i uken. Det var deilig for Rasa med mindre belastning på skolen og til og med ha mulighet til å si ifra om klassemiljø til lærerne, dette gjorde at hun følte seg trygg. Men Rasa savnet flere friminutter og skoleuniform for det var veldig merkelig for henne at man kunne gå med treningsklær på skolen i Norge. Kroppsøving var det tyngste faget for Rasa, lærere i Norge var nøye med at alle elevene skal gjennomføre gitte krav, det var ikke så strengt i Litauen. Derfor opplevdes det veldig tungt for henne, som ikke var aktiv eller sportsinteressert. På videregående slappet Rasa mer av og brukte mer tid med jevnaldrende. Dette førte til at karaktersnittet hennes gikk litt ned. Rasa sluttet å prestere og var ikke lenger flinkest i klassen. Hun fullførte musikklinjen og studerte på et universitet i Norge når intervjuet ble gjennomført.

For Darius hjalp det mye å ha en tospråklig lærer på ungdomsskolen. En strategi denne informanten hadde, for å lære seg norsk, var å høre på hvordan elevene på 10. trinn pratet og prøve å oversette dette i hodet. Det hjalp også å følge med på kroppsspråket. Etter et halvt år begynte Darius å forstå mer og startet å prate norsk: *«Kommunikasjon, selve bruk av norsk, lese og skrive oppgaver osv. hjalp meg mest»*. Det gikk veldig bra og lærer merket at han hadde hatt en god progresjon på tentamen:

«Mine lese og skrive ferdigheter i norsk etter ett halvt år var som åttende trinn og lærer mente at det var veldig god progresjon og ikke alle kunne nå dette nivået så raskt som meg, jeg.. var på en måte god i andre språk, selvfølgelig de jeg likte (1er).»

Darius innrømte at han har et godt språkøre og at det derfor ikke var vanskelig å lære basiskunnskap i norsk. I innføringsklassen var det mange som ikke pratet engelsk, elevene brukte kroppsspråk og forsøkte å kommunisere på engelsk, mens Darius kunne engelsk godt fra før. Han følte at innføringsklassen ikke var nødvendig for språket, men trengte det for å få karakterer til videregående. Vanlig norsk skole hjalp han mest med å bli kjent med nordmenn og lære språk: *«... etter en stund i Norge å være rundt nordmenn, i trinnet med norske elever var nok for meg å lære språk.»* Darius hadde gode relasjoner med lærerne: *«Med lærere var det veldig gode relasjoner, jeg fikk alltid god kjemi med voksne»* og opplevde at han lettere omgås med eldre mennesker enn

jevnaldrende. Darius likte friheten på norsk skole, erfaringene fra litauisk skolesystem, som presser elevene til å studere, gjorde det motsatte mente han:

«Frihet! (puster ut og smiler) om jeg kan si det på denne måten, da man kommer fra et skolesystem som presser deg å gjøre ting, lære, gjøre en innsats, men i Norge du får en slags frihet og dette faktisk gir bedre indre motivasjon da du vet at læreren ser slakkere på din innsats, at læreren kan hjelpe deg mer, for her i klassen her du tilgang på lærer og en assistent eller to, som kan komme til deg og hjelpe elevene ...».

Denne informanten ble mer motivert av det norske skolesystemet. Han opplevde å få mer hjelp fra lærerne og de hadde mer kapasitet med hjelp av assistenter, sånn var det ikke i Litauen og læreren var alene med ansvar for mange elever. Darius opplevde et bedre skolesystem i Norge også fordi skolen ikke «pushet» så mye. I Litauen skulket Darius mye, mens i Norge likte han å gå på skolen og lære noe nytt. Darius savnet uniform på skolen og syntes at det var rart at elevene kunne kle seg som de ville på skolen. Han savnet kompleksitet i matematikk og syntes det var alt for lett i Norge. Der Darius ikke trengte norsk var karakterene veldig gode, i fag som for eksempel matematikk, engelsk og naturfag. I disse fagene trengte han ikke delta i undervisningen for å få femmere på eksamen. Darius hadde kontakt med skolens rådgiver som han hadde god relasjon med, grunnet depresjon gikk han på samtaler som har hjulpet veldig mye. Darius opplevde at samtalene var bedre enn hos psykolog, for rådgiver hadde tidligere erfaring med migranter og så på helheten rundt flytteerfaringen. Darius var under yrkesfaglig utdanning når intervjuet ble gjennomført.

Jurgis fikk også morsmåslærer som var god start med norskopplæring. På grunn av gode engelsk kunnskapene hans var det lett å kommunisere med klassekamerater i starten. Han innrømte at det var litt vanskelig å lære norsk i starten, men på grunn av ung alder har det gått veldig fort og enkelt. Det var ubehagelig for Jurgis at han ikke kunne norsk i starten, og han så hvor viktig det var å kunne norsk. De første dagene å begynne på en fremmed skole var grusomme for Jurgis. *«De første dagene var veldig vanskelige, både mamma og jeg gråt for jeg måtte på skole der jeg kjente ingen, det var så skummelt ...».* Men da Jurgis begynte å forstå språket ble han motivert, og det var spesielt motiverende å få ros for uttalelsene eller feilfritt språk. Morsmåslærer var den som hjalp mest med å lære norsk og det var morsomt å bruke bøker for førsteklasinger og deretter stige trinn for trinn oppover. Jurgis opplevde at det å gå på norsk skole også var bra for språket:

«... jeg startet med en gang på norskskole hvor jeg lærte norsk raskt med hjelp fra jevnaldrende og morsmåslærer, men jeg kjenner flere eksempler hvor litauiske venner som kom til Norge samtidig som meg startet å gå på internasjonal skole, hvor elever pratet stort

sett bare engelsk, det hjalp ikke å lære norsk for dem og det også påvirket muligheter til å få norske venner også.»

Jurgis mener at norskspråk ga flere muligheter og var nøkkelen til å bygge relasjoner. Han gikk på en veldig liten ordinær skole på bygda. Det var tøft i starten, men godt å ha lærere som hjalp han mye individuelt. Jurgis brukte mye tid på lekser og spesielt norsk i starten, men han følte at tiden i starten gikk fort, når han var 14-15 år kunne Jurgis prate fritt. Han hadde gode relasjoner med lærere og elever og han likte godt det norske skolesystemet. Elever i Norge ikke ble presset med en gang og kunne konsentrere seg for å ta imot ny kunnskap. Dette ga Jurgis gode muligheter til å lære språk og utvikle seg. Han studerte på universitetet i Norge når intervju ble gjennomført.

4.5 Identitet, følelser og selvforståelse

Halvparten av seks informanter følte seg ensomme på et eller annet tidspunkt etter ankomst til Norge. Videre var følelser om å høre til ved et nytt samfunn vesentlig å undersøke i denne forskningen også. Jeg har lurt på informantenes selvforståelse og hvordan de opplever at de har endret seg etter at de etablerte seg i Norge.

Lina sine erfaringer preges av utfordringer som påvirket henne til å føle på vonde følelser. Hun var mye ensom og følte seg 'tom' samt hadde depressive tanker når hun kom til Norge. Lina har kjent på mye sinne etter flyttingen, følte at hun måtte være 'klar' for å stå for seg selv hele tiden. Nevner at hun nærmest måtte 'slåss' for å få det hun ville, og måtte bli en 'fighter' i Norge:

«I Norge må du kreve fra andre mennesker også være klar for å stå for seg selv, «fichte» og ikke gi opp selv om nordmenn kommer til å si at du er sur person og burde smile ... du får ingenting hvis ikke du står for deg selv ...»

Lina opplevde at selvkontrollen hennes i Norge måtte være enda sterkere enn i Litauen. Hun opplevde mye motstand fra jevnaldrende på hybelen, noe som førte til at hun ikke følte tilhørighet noe sted og heller følte seg på utsiden i Norge.

For Egle har selvforståelsen endret seg positivt etter flytting til Norge, men hun ser det på ulike måter nå som ungvoksen i motsetning til da hun var ungdom. Som voksen er hun evig takknemlig for å ha muligheten til å bo i Norge, men som ungdom følte det mer komplisert og i lang tid ønsket hun å reise tilbake til hjemlandet. Egle i voksen alder setter pris på foreldrenes valg og er enig i at familien måtte være sammen. Hun uttrykker at når man gjør nye ting flere ganger får man erfaring som styrker personen, og da får man mer mot til å prøve. Innvandringserfaring har styrket Egle: «I

starten er det alltid skummelt, men etterpå ... jeg vet ikke, når jeg fikk mer erfaring ble jeg sterkere som person ...». Så fort Egle lærte norsk følte hun seg på plass:

«Etter et halvt år, når jeg begynte å prate litt, startet jeg å kommunisere med andre og da kom interaksjon med andre og jeg følte meg på plass, husker dette som svært bra opplevelse- at jeg mestret noe.»

Nojus fortalte om at hans identitet har utviklet seg positivt og han har blitt mer åpen på grunn av nordmenn som er åpne, dette skapte flere muligheter for å være seg selv under oppveksten i Norge:

«Jeg synes identiteten min har utviklet seg på grunn av nordmenn er mer åpne enn litauere, og her i Norge det finnes flere muligheter å være seg selv på, selvfølgelig finnes det en liten smule av mobbing i Norge også, for det er unngåelig i verden dessverre.»

Friheten til å kunne kle seg som man vil, og gjøre hva man vil var gull verdt for han. Nojus er også takknemlig for foreldrenes valg om å flytte til Norge og synes at Norge har gitt så mye, noe som har ført til at integreringen ble uproblematisk. Nojus ser at hans væremåte og livsstil også hjalp i integreringsprosessen, han har følt at han hørte til i Norge: *«Faktisk så hadde jeg veldig gode relasjoner med lærere og elever. Alle var vennlige og aldri så på meg som fremmed eller at jeg ikke tilhørte, de var så varme.»*

Rasa har også opplevd å være ensom på ungdomsskolen når hun kom til Norge. Hun var forvirret i starten, det var rart at folks væremåte var annerledes enn hun var vant med. Rasa opplevde fortvilelse og ofte kontaktet bestevenner som bodde i Litauen for trøst. Rasa var sjenert og holdte mye for seg selv derfor ble hun ensom i starten. Rasa følte seg fremmed, men aldri har fått kommentarer om at hun var det. Rasa opplever å ha to identiteter nå og har blitt sterkere og modigere person. Hun føler seg som både litauisk og norsk. Hun tør å si sin mening, og mener at hun har blitt som nordmenn- mye tøffere. Samt opplever hun å ha blitt mer tolerant og multikulturell, mer åpen og godtar mange flere ting nå. Rasa føler at hennes identitet ble rikere selv om hun er den samme person og kan flere språk. Å kunne norsk har endret alt for Rasa. Gjennom å mestre det norske språket kom tilhørigheten å bo i Norge, og hun begynte å like å bo i Norge når hun fikk så mange venner på videregående og de tilbrakte mye tid sammen:

«... jeg vet ikke hva som er greia med musikklinje, men jeg opplevde at elever var vennligere enn ellers, vi ble så gode venner hele klassen. Alle var så nære og da startet vi med fester, møttes mye på fritiden, laget mat sammen og det var fantastisk. Jeg begynte å trives med å bo i Norge når jeg startet på videregående og ble kjent med jevnaldrende som var glad i

musikk som meg. Før gråt jeg mye og ville tilbake til Litauen, for jeg følte meg så alene. Felles interesser med andre elever har forandret mye for meg.»

Darius var ærlig og delte sine erfaringer om ensomhet ved intervjuet også. Han har ikke vært åpen overfor nettverk og familie når han hadde det vanskelig og var reservert. Darius fortalte at han har mild depresjon nå. Depresjon har preget ungdomstiden hans, og flyttingen har endret Darius: «... men generelt man endrer seg når man vokser også, så det er vanskelig å si om det var positivt eller negativt med flytting.»

Selvforståelsen og identitet hans har blitt påvirket, og han forstår bedre at man kan være seg selv og at det er lov å være annerledes:

«Selvforståelsen har endret seg enormt, for nå forstår jeg mye mer, at jeg kan være meg selv, at jeg kan være annerledes enn andre, at det er ikke nødvendig å være den du tror andre vil at du skal være, dette har endret seg i Norge. For nordmenn er mer oppmerksomme på barn og dens egenutvikling. Derfor er jeg takknemlig for at jeg kunne komme til Norge for å finne ut hvem jeg egentlig vil være.»

Jurgis sine erfaringer ved ankomst til Norge dreide seg mye om savn i starten. Han hadde god støtte fra mor og lærere når det å flytte til Norge opplevdes som vanskelig. Mor motiverte og støttet Jurgis mye. Han opplevde at språket var nøkkelen til å få plass i det norske samfunnet.

Tross tøff adskillelse fra street dance miljø i Litauen, forteller Jurgis om positive sider ved flytting, slikt som bedre forståelse av kulturforskjeller og forståelsen av egne grenser og muligheter.

Tankesettet til Jurgis endret seg og dermed åpnet muligheter til å prøve ting mer. Han har tatt på seg mer ansvar i klassen sin som ga muligheter til å vokse:

«... jeg tenker practice makes perfect det er en veldig god ting og ... jeg så når jeg tok på meg ansvar i Norge ble jeg bedre, jeg fikk bekreftelse med en gang, dette var stor forskjell for hvordan det er i Litauen. Man blir støttet mye mer i Norge og føler at man kan mestre, jeg vet ikke om det er også på grunn av økonomi det oppleves på denne måten i Norge.»

Jurgis føler og at flyttingen var positivt og han ble mer moden: «Det har endret meg til en roligere person, jeg har blitt mer følsom på en del ting, derfor jeg tenker at dette kunne vært annerledes om jeg vokste opp i Litauen, spesielt denne byen som har dårlig rykte.». Han opplevde at unge i Norge er sikrere og tryggere enn unge i Litauen. Jurgis mente at ungdomstiden hans hadde vært veldig forskjellig om han hadde bodd i Litauen i ungdomstiden.

5 DISKUSJON

Dette kapitelet er en sammenfatning av innsamlet data, teori og forskning for å kunne besvare avhandlingens problemstilling: *Hvilke erfaringer har ungdom fra litauiske arbeidsinnvandrersfamilier med integrering og identitetsutvikling i det norske samfunnet?*

Dette kapitlet vil deles inn etter de ulike faktorene jeg fant som nødvendige for en vellykket integrering. Jeg vil først drøfte erfaringer rundt informantenes integrering. Her vil jeg belyse hva som har bidratt positivt eller negativt til integreringsprosessen. Ved å flytte til et nytt land forandres ikke bare ungdommenes sosiale nettverk, men de flytter også fra det trygge og kjente miljøet til et fremmed sted som de ikke har tilknytning til. De litauiske ungdommene var derfor avhengig av ulike faktorer for at integreringen skulle lykkes. Disse faktorene vil drøftes i dette kapitlet: støtte fra familien, beherskelse av nytt språk, litauiske og norske venner, sosiale relasjoner og organiserte fritidsaktiviteter og det norske skolesystemet. Til slutt skal informantenes identitetsutvikling diskuteres. Følelser, tilhørighet og selvforståelse er nært knyttet til identitet og dens utvikling, derfor blir de også nevnt i diskusjonen.

5.1 Støtte fra familien

En av de viktigste faktorene som kan bidra til en enklere integrering i Norge for litauiske arbeidsinnvandrers ungdom er støtten fra familien. Betydningen av familiens støtte kommer godt frem i intervju materialet og det er tydelig at informantene sitter på ulike erfaringer. På den ene siden forteller en del av informantene om positive opplevelser knyttet til god støtte fra foreldrene i integreringsprosessen. På den andre siden forteller noen informanter om manglende støtte fra foreldrene og hvordan dette bidro til en vanskeligere integreringsprosess. Fra resultatene kan det se ut til at integreringen ble lettere å stå i ved at foreldrene lyttet til dem og at de ikke var alene. Dette kan kanskje ha en sammenheng med Schiefloe sosiale behovstriangel der trygghet og interaksjoner med familie og venner er en av de grunnleggende behovene (Schiefloe, 2019, s. 337). En måte å støtte sine barn på er å kommunisere og dekke deres behov. Ifølge Gunn Imsen (2015, s. 397) er familien den viktigste sosialiseringsinstansen og det første stedet barnet får og har sosiale erfaringer. Derfor er støtte og anerkjennelse fra omsorgspersonene verdifullt også i ungdomstiden. Tre av seks informanter opplevde at kontakten med foreldrene ble styrket etter at de flyttet til Norge. Dessuten lærer barnet familiens grunnleggende normer og verdier ved å tilbringe mye tid med familien sin (Giordano, 2003 i Martiny, Froehlich, Soltanpanah, & Haugen, 2020). Å gi sosial

støtte til barn krever tid. Selv om foreldrene jobbet hardt som arbeidsinnvandrere fant de tid til å støtte barna sine. Det kan se ut til at noen foreldre ble inspirert av den norske kulturen til å jobbe mindre og heller tilbringe mer tid med barna. Det må også nevnes at en slik endring for litauere ikke er så vanlig. Arbeidsmoralen hos litauere er veldig høy og de fleste jobber mye for at familien først og fremst skal være sikret materielt, dermed blir ofte tiden med familien nedprioritert.

Manglende foreldrestøtte og fraværende familierelasjoner for noen av respondentene negativt påvirket deres erfaringer med integrering. To av informantene som jeg har snakket med uttrykte at de hadde ingen å støtte seg med når de flyttet til Norge. I likhet til dette Kennedy og MacNeela (2012, s. 133) nevnte at innvandrere ungdommer er under større krav i sitt nye land, samtidig som de har mindre familiestøtte tilgjengelig for dem. I henholdt til Helsedirektoratets sektorrapport fra 2021 ser vi at manglende sosial støtte øker risiko både for fysiske, men også psykiske lidelser (Helsedirektoriatet, 2021).

Dessuten i Bronfenbrenners bioøkologiske utviklingsmodell det første systemet mikrosystemet, er satt sammen av de nærmeste barn og ungdom har relasjon til (Bronfenbrenner, 2005, s. 50). Disse relasjonene påvirker hverandre og hjelper barn og ungdom å utvikle seg i livet. Dermed er både foreldrenes holdninger og avsatt tid med barn av stor betydning. Dette kan påvirke barn og ungdommer når det gjelder å skifte miljø, som for eksempel ved flytting. Jo mer engasjerte og tilstedeværende foreldrene er i ungdommenes liv jo tryggere er det for ungdommer å tilegne seg nye vaner fra landet man har kommet til.

5.2 Beherskelse av nytt språk

Den andre faktoren som viste seg å være viktig for informantenes integrering var å lære seg norsk. I følge Kurtz- Costes & Pungello (2000) spiller innvandrernes språkferdigheter en viktig rolle i akkulturasjonsprosessen (s. 121). Som nevnt tidligere er akkulturasjon nært knyttet til integrering, og akkulturasjon er en tilpasning til majoritetskulturen. I studien til Lee & Koro- Ljungberg (2007) kom det frem at flytende vertsspråk økte status blant jevnaldrende, dette forsikret aksept fra majoritetsungdom (Lee & Koro-Ljungberg, 2007 i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 131). Dermed aksept og tilhørighet kan sies å være en viktig del av invandrerungdommers identitetsutvikling. Behov for tilhørighet kan blant annet relateres til Sciefloe behovstriangelen. Som gjenspeiler viktigheten av tre grunnleggende behov som kjærlighet, annerkjennelse og tilhørighet. Ved å kunne kommunisere fritt med majoritetsungdommer med hjelp av gode språkkunnskaper kan minoritetsungdommer få flere sosiale goder enn ungdommer som ikke har disse kunnskaper.

Dessuten uttrykte alle informantene i denne studien at det har vært tøft uten å kunne norskspråk i starten. Påstanden i min studie kan forsterkes av Mendez med flere (2012) studien hvor manglende vertspråk var en barriere for ungdommenes fulle deltakelse på skolen (Mendez et. al., 2012 i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 131). Deltagerne i denne studien opplevde at tidlig språkopplæring og tett oppfølging på skolen har hjulpet dem. I tillegg disse litauiske ungdommene forsto tidlig hvor viktig det var å lære norsk for å kunne skaffe seg venner, samt gjøre seg forstått i timene på den ordinære skolen. Flere av ungdommene fikk følelsen av å høre til, rett etter at de begynte å kommunisere på norsk. Dette var viktig for dem for å bli forstått. Dette ble også poengtert i artikkelen til Lee og Koro-Ljungber (2007) som fant i sin forskning at økt språklig kompetanse bidrar til å forbedre ungdommenes selvbilde (i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 131).

Fem av seks informanter i min studie fortalte at de raskt fikk morsmållærere på ungdomsskolen. Morsmållærerne hjalp dem individuelt og var avgjørende for god språkopplæring, som også betydelig forsterket integreringsprosessen. I følge Kurtz- Costes & Pungello (2000) er det anbefalt for lærere å oppfordre innvandrerungdom til å lære majoritetsspråk, men ikke fraråde dem fra å bruke morsmålet (Kurtz-Costes & Pungello, 2000, s. 121). Flere informanter i denne undersøkelsen syntes at det var gøy å bruke bøker som var ment for elever på førstetrinn og de kunne se en rask utvikling da de klarte de enkle oppgavene og dermed kunne stige opp trinn for trinn i skolebøkene. Bedre beherskelse av vertsspråket og fordypning i majoritetssamfunnet gjennom skolen ga ungdommene større kulturell kapital i forhold til sine foreldre (Kennedy & MacNeela, 2012, s. 133). Ifølge Kurtz-Costes og Pungello (2000) barn (og voksne) har imidlertid større sannsynlighet for å tilpasse seg en ny kultur når de ikke er isolert fra sin opprinnelseskultur. Nettopp fordi kontakt med innvandrere fra samme land kan bekrefte gyldigheten av deres kulturelle identitet. Dette kan bekrefte deres forståelse i akkulturasjonsprosess. Derfor bør lærere ikke fraråde sosial kontakt blant innvandrerelver som deler et språk eller etnisitet (Kurtz-Costes & Pungello, 2000, s. 122). I likhet med dette innvandrerbarn er mer sannsynlig flinkere til å vise god akademisk fremgang og sunn psykososial utvikling hvis de oppfordres til å fortsette å bruke morsmål (Kurtz-Costes & Pungello, 2000, s. 121). I tillegg Bhatnagar konkluderte i sin gjennomgang av tospråklige utdanningsprogrammer allerede i 1985 at kognitive utfall er bedre for innvandrerbarn som får undervisning på morsmålet mens de gradvis tilegner seg majoritetens språk (Bhatnagar, 1985 i Kurtz-Costes & Pungello, 2000, s. 123). Likevel noen studier viste at morsmålet kunne ekskludere innvandrere ungdommer i det nye landet og noen ungdommer følte stigma og at deres språk ble hånet av språket til majoritetssamfunnet (Skuz, 2007 i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 131; Skuz, 2007, s. 459). I psykologilitteraturen har ungdommers lave ferdigheter i vertsspråket ofte vært

knyttet til en større forekomst av depresjon og andre psykiatriske lidelser, og generelt lavere tilpasningsnivåer blant innvandrere (Kurtz-Costes & Pungello, 2000, s. 121). Flere artikler beskrev ulemper minoritetsungdom opplevde ved å ikke kunne språket til landet de flyttet til. Dette førte til ukomfortable situasjoner (Mendez et. al., 2012 i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 131), det hindret ungdommenes deltagelse i klasserommet og forfremmet følelsen av isolasjon (Skuzza, 2007 i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 131; Skuzza, 2007, s. 457), begrenset språkkunnskaper kunne også føre til opplevelse av å være marginalisert (Skuzza, 2007 i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 131; Skuzza, 2007, s. 458). Ungdom kviet seg for å utrykke seg på grunn av språkbarriere (Yeh et al., 2008 i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 132). Grunnet at minoritetsungdommer måtte bli separert fra majoritetsungdom i spesielle språkklasser vedkommende følte seg ekskluderte og isolerte. (Bacallao & Smokowski, 2009 i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 132; Williams et al., 2002 i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 132). Derfor er språkferdigheter direkte relatert til skoletilpasning, vennskap og følelsesmessig velvære, som vil lette barnets akkulturasjon (Kurtz-Costes & Pungello, 2000, s. 121). Dessuten i studien til Kurtz- Costes og Pungello (2000) større språkkunnskaper hos ungdommer økte motivasjonen til å kommunisere med skolekamerater, og til å se på TV og lesings aktiviteter som eksponerte ungdommer for majoritetskulturen (s. 121). Ifølge Lill Salole (2020) å kunne språket til landet man har flyttet til, kan det hjelpe å forme sin tilhørighet i det nye samfunnet. På bakgrunn av intervjuene jeg har gjennomført og andre studier innenfor tematikken kan man konkludere med at beherskelse av majoritetens språk er svært viktig for integrering av innvandrerungdommer i Norge.

5.3 Litauiske og norske venner

Ungdommene jeg har intervjuet fortalte om sine relasjoner til jevnaldrende både i Norge og i Litauen. Noen hadde flere venner både i begge land, mens noen hadde få vennskap og følte seg ensomme når de ankom Norge. Det er mange fordeler med å ha venner når man kommer til Norge i ungdomstiden.

For det første er det et godt verktøy for språkpraksis. Venner kan hjelpe med å praktisere norskspråk. Jo mer man bruker det nye språket, jo raskere mestrer man dette. I denne studien fortalte flertallet om at de hadde venner som hjalp dem å lære norsk relativt raskt. I samsvar med studien til Yeah med flere (2008) var det som om kinesiske venner var språkhjelpere. De hjalp med interaksjoner på vertsspråket (Yeah et al. 2008, i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 132).

Informantene i denne studien som ikke hadde noe særlig relasjon med etnisk norske ungdommer brukte mer tid på å lære seg språket. Til sammenligning skapte kulturelle stereotyper avstand

mellom minoritets- og majoritetsungdom i USA. Meksikanske ungdommer opplevde å ikke kunne skaffe seg amerikanske venner, dessuten kunne de oppleve diskriminering fra jevnaldrende (Bacallao & Smokowski 2009 i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 135). Derfor kan det å ha venner som snakker norsk eller språket til majoriteten, være svært nyttig for å lære seg det nye språket raskere.

For det andre kan venner være en viktig kilde til sosial støtte. Å ha noen å snakke med om problemer og bekymringer kan hjelpe med å redusere stress og øke trivsel. I henholdt til Helsedirektoratets sektorrappport fra 2021 sosial støtte er en faktor som har helsefremmende effekter. Venner kan også hjelpe til med å få tilgang til fellesskap og sosiale arrangementer. Flertallet i denne studien har fortalt om imøtekommende ungdommer i majoritetskulturen og følte at dette hjalp for å bli kjent med den norske kulturen. Dette står i motsetning til det Kennedy & MacNeela (2012, s. 135) viser til Bacallao & Smokowski (2009, s. 447) sin forskning. Her kommer det frem at det var en stor andel av minoritetsungdommer som opplevde å bli ekskludert av majoritetsungdommer i USA. Noen er mer tolerant i forhold til minoriteter, mens noen ser på dette som en trussel. Ulike erfaringer kan forklares i forhold til ulike kontekster og kulturell kapital hos ungdommer. En annen studie Kennedy & MacNeela (2012) viser til er studien til Li (2009). Det ble funnet at ulik livsstil og verdier gjorde det mindre attraktivt å samhandle med medlemmer av andre grupper. En informant meddelte om at hun ønsket å få hvite venner, men hun opplevde avstand og at hun ikke kunne komme nærmere majoritetsungdom (s. 135). Studien til Paloma Robles- Llana (2019) forteller også om ungdoms vanskeligheter med å bli kjent med jevnaldrende. Dette var imidlertid i forbindelse med flytting fra Kina til Spania. En av grunnene var de kulturelle forskjellene mellom jevnaldrende og at dette utfordret han i å skaffe seg venner. I tillegg var foreldrene til informanten veldig strenge og disiplinerte barna sine ved å begrense mulighet til å være ute, noe som kunne ha hjulpet ham å skaffe seg venner (Robles-Llana, 2019, s. 110). Bare én informant i min studie opplevde diskriminerende atferd fra nordmenn. De resterende fem informantene hadde nærmest ingen negativ erfaring. Det kan være interessant at informanten som opplevde diskriminering i Norge bodde i storbyen, mens andre informanter bodde på mer rurale steder i Norge. Funn i denne studien står i motsetning til Granholts studie (2011) der informantene opplevde bygdefolk ikke tolerante og fordomsfulle fordi de ikke var så vant med innvandrere i distriktene (Granvolt, 2011, i Rye, 2016, s. 4).

For det tredje å ha venner fra ulike kulturer kan hjelpe til med å lære om norsk kultur og samfunn og omvendt. I studien å kunne mer om majoritetskulturen styrket innvandrer ungdommers

relasjoner med jevnaldrende. Derfor kan dette bidra for sosial integrering i majoritetssamfunnets nettverk. Dessuten kan det påvirke fremtidig akademisk og økonomisk suksess og kan gi følelse om å være akseptert av samfunnet (Oppedal & Lackland Sam, 2009, s. 648). Forskning viser at akkulturasjonsprosessen blir påvirket både av forståelsen av verts kultur, men ikke minst om vedlikehold av sin egen kultur (Berry, 1997; Birman, 1998; Cauce, 2002; La-Fromboise, Coleman, & Gerton, 1993; Oetting & Beauvais, 1991 i Oppedal & Lackland Sam, 2009, s. 647). Derfor er det svært viktig at innvandrerdommer lærer om majoritets kultur av jevnaldrende, og kan også være både interessert, men også inspirert i å ta vare på sin egen kultur.

For det fjerde å ha venner kan bidra til å utvide nettverket. Dette kan være nyttig både når det gjelder relasjoner og ikke minst sosiale aktiviteter. I tillegg til dette sosiale nettverk kan spille en viktig rolle i å forutsi identitetsdannelse. En persons sosiale identitet forsterkes gjennom deltakelse i et sosialt nettverk, spesielt når andre i nettverket anerkjenner og aksepterer vedkommende og dens medlemskap i nettverket (Deaux & Martin, 2003; McFarland & Pals, 2005 i Martiny et al., 2020, s. 314). I tråd med dette har tidligere forskning i ulike europeiske kontekster også vist at en positiv kontakt og flere venner som tilhører den etniske majoritetsgruppen er knyttet til høyere identifikasjon med mottakersamfunnet (Froehlich et al., 2019; Martiny et al., 2017; Martinovic & Verkuyten, 2012 i Martiny et al., 2020, s. 314).

For det femte kan venner være med på å forme ens personlighet og identitet. De kan også gi støtte og oppmuntring til å utvikle seg på forskjellige områder, for eksempel sport, musikk eller kunst. I studien til Bacallao & Smokowski (2007) ungdom følte avstand til deres etnisitet og sørget over tapet av gamle livstilen, samt familie og venner som bodde i hjemlandet. (i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 132). Dessuten minoritets ungdommer ganske raskt kunne endre sin livstil ved å være mer lik majoritetsungdom i motsetning til jevnaldrende som bodde i hjemlandet, derfor ble det brudd i vennsrelasjoner (Li 2009, i Kennedy & MacNeela, 2012, s. 132). Alle disse faktorene kan bidra til økt trivsel, bedre tilpasning til det norske samfunnet og bedre helse og velvære. Å ha venner er derfor svært viktig for å lykkes som innvandrer i Norge.

5.4 Sosiale relasjoner og organiserte fritidsaktiviteter

Det kommer frem av funn i denne studien at sosiale relasjoner spiller en viktig rolle i integreringsprosessen for litauiske ungdommer. I samsvar med studien til Skuza (2007) informantene fant befrielse og trygghet i menneske relasjoner og understreket at det var vesentlig for å lette deres akkulturasjonsprosess. Det var relasjoner med foreldre, venner eller lærere som ga

ungdommene støtte som var nødvendig for at disse ungdommene kunne stå i akkulturasjon (s. 460). Dessuten informantene i studien hevdet at sosiale relasjoner kan være spesielt viktige for å bygge nettverk, få tilgang til informasjon og ressurser, og for å utvikle en følelse av tilhørighet i det norske samfunnet. En utbredt oppfatning er at ungdom som kommer til Norge fra andre land kan ha en spesiell utfordring med å tilpasse seg det norske samfunnet, da de kan oppleve kulturforskjeller og språkbarrierer som hindrer dem i å kommunisere og forstå samfunnet rundt dem. Derfor å bygge sosiale relasjoner med jevnaldrende kan hjelpe ungdommene med å integrere seg i det norske samfunnet ved å gi dem tilgang til fritidsaktiviteter og støtte i skolesituasjonen. Ut ifra innsamlet data fra min studie har fem av seks informanter fortalt om varme fra nordmenn som de møtte da de ankom Norge. «Varme» kan av informantene forklare som interesse, tilgjengelighet og ønske om å hjelpe nyankomne ungdommer og deres familier. Både lærere og jevnaldrende på skolen og i nærmiljøet har vært tilgjengelige og rause i møte med informantene. Informantene mente at dette har gitt trygghet, samt forenklet integreringsprosessen. Majoritetskulturen utgjør altså en stor del av den vellykkede integreringen. Dessuten blir sosiale relasjoner godt fremstilt i ulike fritidsaktiviteter. Fysisk aktivitet har blitt vist å bidra til en sosial arena og en pause fra bekymringene (Passmore & French, 2000). Det kan se ut til at lagspill med samarbeid har hjulpet informantene med å bygge relasjoner og fremme deres psykiske helse. Sosial støtte er en helsefremmende faktor (Helsedirektoriatet, 2021). Dermed vil mangel på sosial støtte føre ofte til inaktivitet og personer som opplever et høyere nivå av sosial støtte har også en lavere grad av psykiske plager (Ussher et al., 2007 i Acherberg, Kramers & Van Deres, 2008). Innsamlet data viser også hvor viktig det er å ha en fritidsaktivitet når man ankommer et nytt land. Fire informanter meldte seg inn på fritidsaktiviteter da de ankom Norge. Dette hjalp informantene med å bli kjent med jevnaldrende samt bygge nye vennskap. Det skal også nevnes at tilhørighet var mer fremtredende hos disse informantene, mens de to informantene som ikke drev med fritidsaktiviteter ikke fikk innpass hos jevnaldrende på samme måte. Dette viser hvor viktig det er å være blant jevnaldrende og at interesser gir mulighet til å bli bedre kjent med andre ungdom. Dette er i tråd med flere studier som viser en positiv sammenheng mellom deltakelse i sports- og fritidsaktiviteter og identitetsutvikling og integrering (Walseth, 2006; Hatzigeorgiadis et al., 2013). Å drive med fysisk aktivitet hvor man spiller med majoritetsungdommer gir minoritetsungdom bedre integrering på sikt. Samlet sett kan det å bygge sosiale relasjoner være en viktig del av integreringsprosessen for ungdom av arbeidsinnvandrere i Norge. Det kan hjelpe dem med å utvikle et nettverk av støtte og tilhørighet i samfunnet, og det kan også bidra til å redusere isolasjon og fremme inkludering.

5.5 Det norske skolesystemet

Det kommer frem fra flere av informantene i studien at skolen, gjennom støttende, vennlige og nysgjerrige lærere, har hatt meget stor betydning for informantenes velvære, selvfølelse, utvikling av identitet, og dermed integrering. Lærerne engasjerte seg i ungdommene, viste interesse for dem og deres kulturelle arv, og tok vare på dem også emosjonelt. Informantene fikk morsmåslærere og en informant ble tilbudt norskkurs på kveldene, noe som hjalp godt i språkopplæringen. Funn i denne studien stemmer overens med Robles- Llanas (2019) studien der en av informantene opplevde god integrering og positiv atmosfære med klassekamerater og lærere på skolen (s. 105). I tillegg ble det funnet i studien til Kennedy og MacNeela (2012) at ungdom hadde større kulturell kapital i forhold til foreldrene på grunn av bedre beherskelse av vertsspråket og fordypningen i vertssamfunnet gjennom skolen (s. 133). Allikevel kommer det også frem av flere forskere i denne metastudien at skolen ga en rekke utfordringer for ungdommene. Ungdommenes tidligere skoleerfaringer og forforståelser om hva en skole burde være var ikke som de hadde forventet. Ett eksempel på dette var at noen ungdommer mente at lærerne ikke var strenge nok i vertslandet. Dessuten mangel på språkkompetanse, ulik kulturell kapital og stigmatisering var gjeldende hos noen av disse ungdommene. Mens ungdom kan ha blitt oppfattet som kulturmevlere for foreldre, i mange tilfeller følte de seg kulturelt marginalisert i skolemiljøet (Kennedy & MacNeela, 2012, s. 134). Opplevelse av å være kulturelt marginalisert hadde en informant i denne avhandlingen også. På lignende vis utfordret inntreden i det nye skolesystemet personlige forventninger og tro på akademiske studier. Informant jeg snakket med var ambisiøs og ble ikke møtt på en vennlig måte verken av skolesystemet eller jevnaldrende. Denne opplevelsen var ikke i tråd med andre fem informanter jeg har snakket i studien, derfor er det svært viktig å få frem at opplevelsene hos ungdommene ikke har vært ensfarget. Dessuten kom det frem i studien til Rye (2016) at innvandrerungdommene mislikte sterkt at de noen ganger ble behandlet som én gruppe. Informantene antydte at lærerne på skolen iblant behandlet innvandrerelevne ut fra stereotyp gruppetenkning. I tillegg til den rurale samfunnskonteksten mente de at lærere på denne måten kunne skape marginaliserende situasjoner som bidro til den sosiale eksklusjonen av de østeuropeiske innvandrerungdommene (s. 16).

5.6 Identitetsutvikling

Flere av informantene forklarer hvordan den norske skolen, og den norske kulturen har bidratt positivt til deres selvfølelse og identitetsutvikling. Skolen i Norge legger mindre press på elevene

og gir større rom for egenutvikling i kontrast til skolen i Litauen. Dette opplever flere av informantene at bidrar positivt til deres selvfølelse og identitetsutvikling. Dette støttes imidlertid av forskningen til Martiny med flere (2020) som viser at positiv kontakt med medlemmer av mottakersamfunnet forutsier unge innvandreres sosiale identitet og følelse av å være integrert i det norske samfunnet (s. 312). Ut ifra funn i avhandlingen det norske samfunnet oppleves generelt som mer tolerant. Informantene opplever mer støtte og anerkjennelse, noe som har bidratt positivt til deres identitetsutvikling. Flere av informantene har uttrykt at deres identitet har utviklet seg til å bli bredere og mer åpen etter at de flyttet til Norge, der en informant uttrykker at vedkommende «har to identiteter nå». Hun fortalte at hun både føler seg som norsk, men også som litauisk på samme tid. Det kan synes som at flere har tatt til seg elementer av norsk kultur, samtidig som at de fremdeles identifiserer seg som litauiske. En slik dobbeltekulturell tilhørighet, der man fortsetter å ha ett ben i opprinnelseskulturen samtidig som man tas opp i den nye kulturen, er som forklart det som ligger i begrepet *integrering*. Barn til arbeidsinnvandrere er plassert mellom to kulturer. Dette støttes av tidligere forskning, hvor det kommer frem at barn forventes å overholde de sosiokulturelle normene i samfunnet der de lever, samtidig som de opprettholder en grad av nærhet til sine familier og etniske samfunn, og oppfyller deres ulike forventninger (Min og Kim 2000; Wang og Collins, 2016 i Robles-Llana, 2019, s. 98). Dessuten har mange forskere hevdet at balanse i forhold til etnisk kultur og majoritetssamfunnets kultur er svært viktig for innvandrerbarns mentale helse, selv om det er svært få studier som har funnet ungdom som har klart å oppnå dette (Schiefløe, 2019, s. 262). Grunnen til dette er at det er mange faktorer som kan påvirke minoritetsungdoms helse. En av faktorene er stress i forbindelse med utviklingsoppgaver de møter på, særlig i ungdomstiden er disse knyttet til majoritetssamfunnets premisser. Klarer innvandrerungdom å mestre kulturelle koder til vertslandets kultur i ungdomstiden, kan de få følelsen av tilhørighet å få være en del av felleskapet, men også beherske norsk kulturkompetanse som kan hjelpe dem både på skolen, men også senere i arbeidslivet (Schiefløe, 2019, s. 262-263).

6 OPPSUMERING

Opgavens hensikt har vært å undersøke opplevelser og erfaringer til litauiske ungdommer som har kommet til Norge med sine foreldre på grunn av foreldrenes arbeidsinnvandring. Det resulterte i følgende problemstilling: *Hvilke erfaringer har litauiske ungdommer med integrering og identitetsutvikling i det norske samfunnet?* For å besvare dette ble to forskningsspørsmål utarbeidet:

- 1) Hvordan har ungdommene opplevd å bli integrert i lokalsamfunnet, skolen og organiserte fritidsaktiviteter?
- 2) Hvordan har ungdommene opplevd at deres identitet har blitt utfordret og styrket i møte med den norske kulturen?

Både problemstilling og forskningsspørsmålene ble besvart i lys av oppgavens funn.

I henholdt til første del av problemstilling viser funn at flertallet av ungdommene hadde positive integrerings opplevelser. De nevnte blant annet følelsen av å være velkommen i Norge. Samt fortalte om mennesker med mye varme og genuin interesse i å bli kjent med nyankomne. Flertallet av informantene kunne dele erfaring om gode lærere og vennlige jevnaldrende på skolen. Det var tydelig at to informanter som fikk mindre støtte fra foreldrene opplevde integrering som mer utfordrende. Dessuten disse ungdommene ikke hadde noe særlig vennskap med jevnaldrende med majoritets bakgrunn. I tillegg kunne man også se at to gutter som med hjelp av organisert fritid hadde større nettverk. Disse informantene følte at fritidsaktivitetene hjalp dem med å få venner raskere, dessuten å være blant majoritetsungdommer bidro til å lære norsk.

I henholdt til andre del av problemstilling har det vist seg at flertallet av ungdommene opplevde flytting til Norge som en fordel i forhold til identitetsutvikling. De mente at flerkulturell erfaring har styrket deres identitet og selvforståelsen. Noen har også bemerket seg at de ble kultursensitive og at det å kunne være multikulturell beriket deres identitet.

Litauiske ungdommers erfaringer med integrering og identitetsutvikling og deres individuelle bakgrunn, samt opplevelser og sosiale nettverk var unike og bærer preg av kontekstuell art.

Det kan sies at litauiske ungdommer som kommer til Norge fra Litauen kan oppleve noen utfordringer med å integrere seg i det norske samfunnet på grunn av språkbarrierer og kulturforskjeller. Men bruker man ressurser på å lære seg norsk, åpner man flere muligheter for seg selv i Norge. Identitetsutviklingen til litauiske ungdommer i Norge kan også være påvirket av deres erfaringer med å tilpasse seg et nytt samfunn. For å støtte integreringen og identitetsutviklingen til litauiske ungdommer i Norge, kan det være viktig å tilby ressurser. Dette kan være støtte til å lære norsk eller muligheter til å kunne bli kjent med norsk kultur. Det kan også være nyttig å tilby programmer som styrker sosiale relasjoner og nettverk for å fremme en følelse av tilhørighet og

inkludering i det norske samfunnet. Avhandlingen viste en liten del av opplevelser til ungdommenes av arbeidsinnvandrere i Norge. Studien har utforsket subjektive erfaringer på individ nivå, men det kan være interessant i å forske på samfunnsnivå, for å få et breiere integrerings overblikk av denne gruppen. Det er tydelig at ett større undersøkelse eller kvantitativt forskning kunne vise ett bedre bilde som kan også brukes i forhold til forebyggende arbeid med barn og unge.

7 Referanser

- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. I *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*.
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen: en sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax forlag.
- Bourdieu, P. (2002). The forms of capital. I N. Woolsey Biggart, *Readings in Economic Sociology* (s. 280-291). USA: Blackwell publishers. Hentet fra https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy1.usn.no/lib/ucsn-ebooks/detail.action?pq-origsite=primo&docID=351396#goto_toc
- Bronfenbrenner. (2005). *Making human beings human; Bioecological Perspectives on human development*. (U. Bronfenbrenner, Red.) California: Sage Publications.
- Cavdar, D., McKeown, S., & Rose, J. (2021). Mental health outcomes of ethnic identity and acculturation among British-born children of immigrants from Turkey. *New Directions for Child and Adolescent Development*, s. 141-161.
- Eriksen, I. M., & Andersen, P. L. (2021). *Ungdoms tilhørighet, trivsel og framtidsplaner i Distrikts-Norge*. Oslo: Oslomet.
- Fleischmann , F., & Phalet, K. (2016). Identity conflict or compability: A comparison of Muslim minorities in five European cities. *Political Psychology*, s. 447-463.
- Hauge, Å. L. (2007). Identitet og sted: En sammenligning av tre identitetsteorier. *Tidsskrift for Norsk psykologforening* (44(8)).
- Helsedirektoriatet. (2021). *Sektorrapport om folkehelse 2021*. Oslo.
- Imsen, G. (2015). *Elevens verden: innføring i pedagogisk psykologi* (5. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Johannessen, L. E., Witsø Rafoss, T., & Børve Rasmussen, E. (2019). *Hvordan bruke teori? : nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kennedy, L., & MacNeela, P. (2012). Adolescent acculturation experiences: A meta-ethnography of qualitative research. *International Journal of Intercultural Relations*, s. 126-140.
- Klepp, K.-I., & Aarø, L. E. (2009). *Ungdom, livstil og helsefremmende arbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Krajisnik, E., & Reithaug, I. (2013, 12 19). Oslo - segregering i Øst og Vest. *Socius*. Hentet 09 02, 2022
- Kurtz-Costes, B., & Pungello, E. P. (2000). Acculturation and Immigrant children: Implications for educators. *Social Education*(64(2)), s. 121-125.

- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2018). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Martiny, S. E., Froehlich, L., Soltanpanah, J., & Haugen, M. S. (2020). Young immigrants in Norway: The role of national and ethnic identity in immigrants' integration. *Scandinavian Journal of Psychology*(61), s. 312-324. doi:10.1111/sjop.12594
- Meld. St. 14. (2020-2021). *Perspektivmeldingen 2021*. Oslo.
- Norsk senter for forskningsdata. (u. å.). Hentet juni 14, 2022 fra Samtykke og andre behandlingsgrunnlag: <https://www.nsd.no/personverntjenester/oppslagsverk-for-personvern-i-forskning/samtykke-og-andre-behandlingsgrunnlag/>
- Oppedal, B., & Lackland Sam, D. (2009). Det flerkulturelle Norge: Minoritetsungdommers tilpasning og mental helse. I K.-I. Klepp, L. E. Aarø, K.-I. Klepp, & A. L. Edvard (Red.), *Ungdom, livstil og helsefremmende arbeid*, s. 250-268. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Putnam, R. (2007). E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century. *Scandinavian political studies*, s. 137-174.
- Robles-Llana, P. (2019). Children of Chinese Migrants in Spain: New Expressions of Dual Identities and Identities in Between. *Journal of Identity and Migration Studies*, s. 97-116.
- Rye, J. F. (2016). Transnasjonale hverdagsliv: Østeuropeisk innvandrerungdom i. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, s. 3-39.
- Salole, L. (2020). *Cross cultural kids. En bok for deg som vokser opp med flere kulturer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Schiefloe, P. M. (2019). *Mennesker og samfunn* (3. utg.). Fagbokforlaget.
- Skilbrei, M.-L. (2019). *Kvalitative metoder* (1. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Skuza, J. A. (2007). Humanizing the Understanding of the Acculturation Experience with Phenomenology. *Human Studies*, ss. 447-465. doi:10.1007/s 10746-007-9073-6
- Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2009). *Interpretative Phenomenological Analysis: Theory, Method and Research*. London: Sage Publications.
- Statistisk sentralbyrå. (2021, 03 09). Laveste økning i bosatte innvandrere siden 2002. Oslo.
- Thoits, P. (2010). Sociological Approaches to mental illness. I T. Scheid, & T. Brown, *A Handbook for the study of mental health: Sosial contexts, theories, and systems* (2 nd. utg., s. 106-124). Cambridge: Cambridge University Press.

Turner, R., & Brown, R. (2010). Sosial Support and Mental Help. I T. Scheid, & T. Brown, *A Handbook for the Study of Mental Health: Sosial Contexts, Theories, and Systems* (2nd Ed.,. utg., s. 200-212). Cambridge: Cambrige University Press.

Zacheus, T. (2010). The significance of sport and physical activity during the acculturation and integration process of immigrants in Finland—the experts' view. *European journal for sport and society*, s. 155-166.

Zacheus, T. (2016). The significance of sport and physical activity during the acculturation and integration process of immigrants in Finland - the experts' view. *Europien Journal for Sport and Society*, s. 155-166. doi:10.1080/16138171.2010.11687853

Vedlegg

Vedlegg 1: NSD vurdering 12.01.22

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykke

Vedlegg 3: Intervjuguide for masterprosjektet 2022